

Работнікам культуры Рэспублікі Беларусь

Паважаныя сябры!

Сардэчна віншую вас з прафесійным святам. Сёлета мы адзначаем яго з асаблівай урачыстасцю, паколькі 2016 год у Беларусі абвешчаны Годом культуры.

Ваша дзейнасць спрыяе захаванню духоўнасці, маральных і эстэтычных ідэалаў беларускага народа. Зберагаючы і прымнажаючы ўсё лепшае, што назапашана на працягу стагоддзяў, вы садзейнічаеце папулярнасці айчыннага мастацтва і далучэнню да яго маладога пакалення.

Дзякуючы вашай руплівай штодзённай працы нацыянальная культура актыўна развіваецца. Адраджаюцца народныя традыцыі і рамёствы, ствараюцца новыя творы, набывае майстэрства таленавітая моладзь, а вышы лепшыя дасягненні прыносяць Беларусі сусветную вядомасць.

Жадаю ўсім вам невичэрпага натхнення, творчых поспехаў, шчасця і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка

9 кастрычніка 2016 года

У Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь 7 кастрычніка адбыліся ўрачыстасці да Дня работнікаў культуры, які краіна адзначае ў нядзелю.

Вольга РОПАТ

Работнікаў культуры павіншаваў з прафесійным святам Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь. Віншавальны адрас Лідара краіны зачытаў намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Бузюксі.

Перад урачыстым узнагароджаннем работнікаў культуры адбыўся брыфінг міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова. На ім Барыс Уладзіміравіч падкрэсліў, што "Год культуры — вялікая адказнасць за ўсё тое, што мы рабілі да гэтага і тое, што збіраемся рабіць бліжэйшым часам". Таксама міністр расказаў прадстаўнікам СМІ пра творчыя ініцыятывы гэтага года, у тым ліку і аб нядаўнім праекце ста ініцыятыў для сферы".

Але якім быў Год культуры для саміх супрацоўнікаў установаў галіны? З гэтым пытаннем карэспандэнт "К" звярнуўся да прафесіяналаў.

— Мы арганізавалі культурна-адукацыйны праект "Я пазнаю свет мастацтва харэаграфіі", у рамках якога адбыўся паказ у Гарадскім ДК балетнага спектакля "Невергагодная прыгода Дзевямоваккі". З гэтым праектам навушчы выехалі ў Эстонію. Сёлета ж стварылі на аснове мясцовага харэаграфічнага фальклору этнапраект "Пярэзвы Палесся". Для дзіцячых садкоў ды школ працуе "Дзіцячая філармонія" для прапаганды харэаграфічнага мастацтва, — кажа дырэктар Пінскай дзіцячай школы мастацтваў № 3 Аксана Мяцельская.

Ігар Бузюксі ўручае ганаровую грамаду Адміністрацыі Прэзідэнта калектыву музычнай катэды "Санорус" (ве дырэктару Алене Анціповіч).

Барыс Светлов ўручае грамаду Міністэрства культуры наместніку дырэктара Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Валодзі Івашу.

З ДНЁМ РАБОТНІКАЎ КУЛЬТУРЫ!

У кулурах палатаў: Святлана Баранюк, Анастасія Акушэвіч і Мікаіл Філіберг.

Узнагароджаныя з нагоды свята — Сяргей Старыкевіч і Генадзь Багаломаў.

Фота: Таццяна МАТУСЕВІЧ

кая, узнагароджаная Граматай Міністэрства адукацыі.

Сяргей Старыкевіч, загадчык аддзела Мінскага абласнога краязнаўчага музея за шматгадовае працу, асабісты ўклад у развіццё і удасканаленне музейнай справы, захаванне і папулярнасцю нацыянальнай гісторыка-культурнай спадчыны быў адзначаны Ганаровай граматай Савета міністраў. Музейны работнік зазначае пра глэн сваёй працы ў 2016-м:

— Працюю над кнігай "Невядомае пра вядомае". Ёсць раённыя цэнтры, у якіх музей у няма альбо яны знаходзяцца на стадыі распрацоўкі, таму пішу канцэпцыю для будучых устаноў.

Падчас узнагароджання лепшых у сферы Барыс Свят-

лоў расказаў пра XXXI Савет па культурным супрацоўніцтве краін-удзельнікаў СНД, які адбыўся днямі ў Астане:

— Цікавае выклікаў наш Коджак культуры. Ён з'яўляецца не толькі ўзорам нарматыўнага акту, але і адлюстраваннем тэма працы, якія адбываюцца сёння ў галіне. Да ўсяго, міністр культуры адзначыў і тое, што на бліжэйшыя тры гады Беларусь стане краінай-Старшыней Савета. Ён даў нам магчымасць, у добрым сэнсе гэтага слова, уплываць на культурны працэс, які адбываецца не толькі ў нашай краіне, але і на больш шырокай прасторы, — зазначыў Святлоў.

Уручыў узнагароды Урада Рэспублікі Беларусь начальнік упраўлення адукацыі і са-

цыяльна-культурнай сферы Апарата Савета Міністраў Іосіф Пяткевіч. А ўзнагароды ад Парламенту краіны — член Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Васіль Міхно.

З нагоды мерапрыемства дырэктар Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Яўхіма Карскага Лідзія Мальцава, узнагароджаная Ганаровай граматай Адміністрацыі Прэзідэнта, падкрэсліла "К":

— У Год культуры ў нашай бібліятэцы быў створаны першы ў Беларусі інтэрактыўны цэнтр навукі і тэхналогій "Со-вушка", які за дзевяць месяцаў працы наведвалі звыш 5 тысяч чалавек. Мы атрымалі грант, дзякуючы якому з'явіліся новыя камп'юта-

ры, інтэрактыўныя дошкі, 24 планшэты, 3-D прынттары, фотаабсталяванне, прафесійныя мікракапы... У цэнтры займаюцца не толькі дзеці, але і дарослыя, пенсіянеры, ёсць спецыяльныя праграмы для дзяцей-інвалідаў. У лабараторыі замежных моваў ёсць магчымасць вывучыць англійскую і польскую. Так, у лабараторыі музыкі навушчы могуць напісаць музыку, а потым запампаваць яе ў Інтэрнэт, у лабараторыі тэхнікі і робататэхнікі могуць зрабіць матацыкл, самалёт ды іншыя рэчы. Мы прыкладзем усё сілы, каб атрымаць новыя гранты, каб людзі маглі займацца па новых тэхналогіях.

— Не ведаю, як у астатніх, але ў рэжысёраў усё аднолькава: пастановаў зрабіў — здаў, і так штогод. Таму асаблівай розніцы не адчуваю: Год культуры або іншы год, — сказаў "К" напярэдадні падзеі Ігар Казакіў, гадоўні рэжысёр Марцінэўскага абласнога тэатра лялек. Спадар Ігар, дарэчы, у складзе творчага калектыву роднага тэатра стаў лаўрэатам Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і ту-

Заканчэнне — на старонцы 2.

Вынікі конкурсу

Названы пераможцы адкрытага конкурсу кінапраектаў у 2016 годзе, паведамлілі БелТА ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь. Сярод пераможцаў конкурсу — Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм", "Майстэрня Уладзіміра Бокуна", "Тэлевізійны прадзюсарскі цэнтр".

Так, Нацыянальная кінастудыя прызнана пераможцам па тэмах "Дзейнасць сучасных абаронцаў Айчыны па забеспячэнні нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь", "Гісторыя беларускага кнігадрукавання", "Класікі беларускага кіно", "Юбілей Янкі Купалы і Якуба Коласа", "Міласэрнасць у сучасным беларускім грамадстве", "Выдатныя дзеянні музычнага мастацтва", "Вялікая Айчынная вайна".

"Майстэрня Уладзіміра Бокуна" прадставіла лепшую прапанову па лоце "Жыццё і творчасць Уладзіміра Мулявіна", а "Тэлевізійны прадзюсарскі цэнтр" па тэме "Герайчына барацьба са свецкага народа супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў у гады Вялікай Айчынай вайны".

Конкурс праводзіўся ў выглядзе працэдур дзяржаўнай закупкі на аказанне паслуг па вытворчасці фільмаў. Пасляджонне конкурснай камісіі прайшло з улікам запрошаных экспертаў, якія ацанілі і параўналі прапановы. Адкрыты конкурс у выглядзе працэдур дзяржаўнай закупкі на аказанне паслуг па вытворчасці фільмаў быў абвешчаны 3 жніўня 2016 года.

Падарожжа, што развірадзіла сэрца

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Гомель

Гэта паездка планавалася з год: мы амаль дамаўляліся, але ў апошні момант усё зрывалася. Аднак, нягледзячы на неверагодную занятасць, акцёр Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, мабільны, самы папулярны і запатрабаваны сучасны беларускі кінартыст Павел Харланчук-Южакоў дадзена ім аб'яцанне стрымаў і сустрэў мяне ў горадзе сваіх дзятціна ды юнацтва. У падзяку я бізлігася праэксплуатаваў яго, прастуджанага, у забегу па ўстановах культуры, з якімі ў яго было нешта звязана больш за 15 гадоў таму.

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Гомель — Мінск / Фота аўтара

Аб ролі дрэйліў у культуры

У дзятціне асаблівай схільнасці да чаго-небудзь творчага ў нашага героя не было. Што секцыі каратэ ды барацьбы, што выпальванне — прыхільнасці размяркоўваліся раўнамерна. Але ў гурток выразнага чытанна Дома піянераў і школьнікаў Навабеліцкага раёна Гомеля нейкім чынам Павел па-

трапіў. Успаміны пра тое, наколькі выразна і пра што менавіта ён там чытаў, практычна начыста сцерліся з памяці Паўла Аляксандравіча ("нешта пра маму ды 8 сакавіка, відаць"). У 1987 годзе ў школу № 2, дзе навукаў хапчак, зазірнуў Валерыў Курдзюмаў, які набіраў хлопцаў ды дзятчат у тэатр лялек Дома культуры "Гомельдрэў" (так тады называўся Палац культуры "Беліцкі"). "Хлопцы пайшлі і я пайшоў", — вась і ўся цяга да прыгожага. Адно ллячечную пастаноўку — "Юсяня" — тэатр выпусціў, пасля чаго трансфармаваўся ў эксперыментальны тэатр "Сінтэз", у якім ставілі п'есы, спявалі, танцавалі, займаліся пластыкай, пантамімай. І літаральна з першых жа спектакляў ("Муха-цакатуха", "Тараканішча" — з алузіямі на таталітарны грамадства, "Мартышкін дом"...) новаўтварэнне стала грывець — шмат у чым дзякуючы таленту, несутынасці, падзвіжніцтву яго кіраўніка. Паездкі па былым Саюзе, прадстаўленне дзіцячых творчасці за мяжой, званне "ўзорны" — гэта ўсё "тады". Але ж "Сінтэз" і сёння ў нядрэнай форме і гэтак жа ўзначальвае яго Валерыў Пятровіч. З самадзейнага тэатра, скончыўшы школу, Павел амаль наўпрост трапіў у Гомельскі абласны драматычны тэатр. Хоць па-ранейшаму пра нешта творчае сур'ёзна не думаў.

— Мама прапаноўвала ісці ў стаматолагі, — здзіўляе мяне акцёр. — Але тут у

школу-інтэрнат, дзе яна выкладала рускую мову ды літаратуру, прыйшоў тагачасны галоўны рэжысёр драматычнага Уладзімір Караткевіч, які шукаў цікавае моладзь. І мама мяне ўгаварыла, маўляў, схады да яго, раптам сапраўды талент маецца?

— Уладзімір Аляксандравіч бываў на нашых спектаклях, — дапаўняе Курдзюмаў. — Думаю, Караткевіч Паўла ў іх і адзначыў. У тым жа 1995 годзе ён паступіў на завочнае акцёрскае аддзяленне Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (у Паўла ёсць і рэжысёрская адукацыя). А ў 2002-м перабраўся ў Мінск на сталае месца жыхарства ды працу (першай сталічнай трупай для яго стаў Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Горкага).

Вось так мы і сядзелі ў кабінце дырэктара "Беліцкага" Аляксандра Бандарэка: Павел Аляксандравіч згадваў, дыктафон запісваў, я слухаў ды адначасова спрабаваў больш каржтна сфармуляваць пытанне пра сённяшні дзень Палаца, знешні выгляд якога крыху ўвёў у ступар. Заляпанія пабелам абатіяў прыступкі, несамавітая шльда з назвай установы, упрытык плот. Унутры, такое ўражанне, дзе-нідзе задуманы рамонт. Нарэшце, фармулюю...

Заканчэнне — на старонцы 10 — 11.

Віншаванні

Паважаныя работнікі культуры! Дарагія калегі!

Прыміце самыя цёплыя віншаванні з нашым прафесійным святам — Днём работнікаў культуры! Дзякуючы вашай творчасці і паўсядзённай працы ў краіне паспяхова ажыццяўляецца культурная палітыка, захоўваюцца і прымнажаюцца духоўныя здабыткі нашага грамадства.

Вашы дасягненні — вынік мэтанакіраванай і стараннай працы. Вы забяспечваеце пераемнасць духоўнага вопыту нашага народа, даступнасць унікальнай спадчыны продкаў.

Выказваю глыбокую ўдзячнасць усім старанным і таленавітым, нястомным рупліўцам духоўнага адраджэння: бібліятэкарам, музейным работнікам, спецыялістам клубнай справы, кіраўнікам прафесійных і аматарскіх калектываў, народным майстрам і ўмельцам, выкладчыкам навучальных устаноў культуры і мастацтва за самаадданую працу. Менавіта дзякуючы вашым намаганням, ведам, вопыту, таленту культура ў сваіх лепшых узорах і праявах служыць нашаму народу.

Жадаю здароўя, дабрабыту, шчасця і поспехаў, не вычэрпнай энергіі, працоўнага натхнення ў вашай нялёгкай, такой патрэбнай працы на карысць роднай Беларусі!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс СВЯТЛОЎ

Паважаныя работнікі культуры!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўніцой Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і ад сябе асабіста віншую вас з прафесійным святам — Днём работнікаў культуры.

У гэты дзень мы аддаем даніну павагі працаўнікам культурнай нівы, дзякуючы яким беларуская культура пераўтвараецца ў дзейны фактар развіцця краіны. Менавіта культурныя здабыткі надаюць нам адметнасць і непаўторнасць, вылучаюць у супольнасці іншых народаў, цэментуюць нашу дзяржаўнасць, спрыяюць выхаванню сапраўдных грамадзян і патрыётаў сваёй Бацькаўшчыны.

Шчыра жадаю вам моцнага здароўя, шчасця, дабрабыту і новых творчых поспехаў на карысць роднай Беларусі.

Аляксандр СЯГОДНІК, старшыня камісіі

Паважаныя сябры і калегі!

Прыміце самыя цёплыя віншаванні з Днём работнікаў культуры! Мы ўдзячныя вам за тую працу, якую вы выконваеце высакародна, апантана, самаадданна, з усім стараннем і адказнасцю. Дзякуючы вашай творчасці і працавітасці, прызнанню дзяржавы і грамадства, культура нашай краіны знаходзіцца на ўзроўні, годным года культуры Беларусі!

Ваша дзейнасць фарміруе нацыянальнае адзінства, пры гэтым захоўваючы самабытнасць і разнастайнасць нацыянальных культур. Вы ствараеце людзям свята і адукоўваеце іх, дапамагаеце далучацца да вытокаў і каштоўнасцей беларускай культуры.

Жадаем вам аптымізму, новых магчымасцяў і годных умоў для рэалізацыі творчага натхнення, усеагульнага прызнання і падтрымкі!

Здароўя вам, творчага даўгалета, веры ва ўласныя сілы, у захаванне і ўмацаванне сувэрэннасці роднай Беларусі, якія ў значнай меры фарміруюцца менавіта вамі! Няходзь ваша прафесія лічыцца сапраўднай каштоўнасцю сярод моладзі і грамадства ў цэлым! Няхай усё пакаленні будучы ўдзячныя такім, як вы, за служэнне яе Вялікасці Культуры — Душы і Аснове беларускай нацыі!

Старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры і інфармацыі, спорту і турызму Наталія АУДЗЕЕВА

Беларускі востраў у Кішынёве

У жыцці беларускай дыяспары Малдовы адбылася гістарычная падзея — адкрыццё Беларускага культурнага цэнтру ў Кішынёве. Да гэтага кроку грамада рыхталася больш за 5 гадоў, вядучы працу са Славянскім ўніверсітэтам Рэспублікі Малдова і многімі арганізацыямі.

Беларускі культурны цэнтр у Кішынёве адрываюць Андрэй Кабякоў і Ілона Кабук.

метраў, падзелены на дзве функцыянальныя зоны.

На адкрыццё Беларускага культурнага цэнтру пры-

сутнічалі Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Андрэй Кабякоў, міністр культуры Рэспублікі Малдова Моні-

ка Бабук, намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Малдова Сяргей Чычук і іншыя асобы. На святочнае мерапрыемства былі запрошаны кіраўнікі і актыўны беларускі суполкаў у Малдове (8 абшчын), кіраўнікі этнакультурных арганізацый Малдовы — рускай, украінскай, балгарскай, гагаўскай, польскай, азербайджанскай, армянскай ды іншых.

У рамках адкрыцця цэнтру прайшла выстава пейзажаў беларускага мастака Вячаслава Ігнаценкі "Беларусь — Малдова", а таксама выступленне вакальнага ансамбля беларускай суполкі "Зорачкі". У падарунак ад гасцей Цэнтр атрымаў кнігі і сувеніры.

Айчыны "Кодэкс..." — для ўсяго СНД

5 — 6 кастрычніка ў Астане адбылося пасяджэнне XXXI Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў-удзельніц СНД, прысвечанае 25-годдзю Садружнасці Незалежных Дзяржаў. У працы Савета паўдзельнічаў міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

лтурнага дыялогу нароўні з такімі вядомымі праектамі, як "Культурныя сталіцы Садружнасці" і Дэльфійскія гульні. У заключэнні дакладчык звярнуў увагу прысутных, што Савет кіраўнікоў дзяржаў СНД на сваім нядаўнім пасяджэнні прыняў рашэнне аб аб'яўленні 2018 года годам культуры ў СНД. "Гэта добры шанец для Савета напоўніць План мерапрыемстваў, прысвечаных Году культуры, канкрэтныя місрамы, актывізаваць сваю працу, прапанаваць новыя ідэі", — сказаў Канысбек Жусупбекаў.

Міністр культуры краіны Барыс Святлоў у сваю чаргу выступіў з дакладам пра вопыт стварэння Кодэкса

аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь. У выніку, членамі Савета быў адзначаны паспяхова вопыт Беларусі, а "Кодэкс..." цяпер мяркуюць рэкамендаваць для ўсіх краін-удзельніц СНД у якасці базавай мадэлі.

Таксама падчас пасяджэння дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Сяргей Клімаў праінфармаваў членаў Савета аб дзейнасці установы ў якасці базавай арганізацыі дзяржаў-удзельніц СНД па кірунку "музейная справа".

Акрамя таго, сёння даволі паспяхова развіваюцца кантакты Беларусі і Казахстана ў галіне тэатральнага мастацтва. Так, паміж тэатрамі дзвюх краін дзейнічае мемарандум аб супрацоўніцтве, у рамках якога ажыццяўляецца культурны абмен. Салісты "Астана Оперы" практычна кожны месяц ўдзельнічаюць у пастановах Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, у той час як беларускія салісты прымаюць удзел у казахстанскіх. (Дарэчы, у айчы-

нага тэатра падпісана больш за 30 мемарандумаў аб супрацоўніцтве.)

Члены Савета падтрымалі прапанову аб перыядычным выданні Міждзяржаўнага інфармацыйна-аналітычнага часопіса пра культуру і мастацтва дзяржаў-удзельніц СНД "Садружнасць мастацтваў" ды абмеркавалі ход падрыхтоўкі XI Маладзёжнага Дэльфійскага гульні ў 2016 годзе, прысвечаных 25-годдзю Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Напрыканцы мерапрыемства было прынята рашэнне аб тым, што з наступнага года Беларусь цягам трох гадоў будзе старшынятваваць у Савецце па культурным супрацоўніцтве дзяржаў-удзельніц СНД.

I апошняе. За высокі ўзровень арганізацыі сумесных праектаў у рамках XXXI Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў-удзельніц СНД Граматай Савета быў ўзнагароджаны дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея нашай краіны Алег Рыжкоў.

3 Днём работнікаў культуры!

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Валерыя Мінкоў, метадыст-майстар цэнтра раённага Добраўскага раённага палаца культуры, таксама ўзнагароджаны Ганаровай граматай Савета Міністраў краіны за шматгадовую добрасумленную працу, асабісты ўклад у развіццё і папулярнасць народнай творчасці, плённую дзейнасць па перадачы моладзі майстэрства рэдкіх раместваў пра Год культуры сказаў карэспандэнту "К":

— Удзельнічаў у 2016-м у розных выставах ды ў кірмашах. Так, напрыклад, мае вырабы выстаўляліся ў цэнтры раместваў на радзіме Івана Шамякіна падчас наведвання тых краёў міністрам культуры. Працую не толькі з дрэвам, але і з металам, з ільдом. Хачу паспрабаваць зрабіць што-небудзь з бетону. Ведаеце, да сябе і сваёй справы строга адношуся, самакрытычна.

У мяне кожны дзень новы, бо заўсёды шукаю светлую мэту.

Галіна Баркевіч, начальнік аддзела культуры галюўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама, якая атрымала Ганаровую грамату Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

— Існуе ўсім вядомае міжнароднае свята традыцыйнай культуры "Браслаўская зарнічка", у рамках якога праводзіўся аглядны конкурс "Браслаўская харавая асамблея". Падчас "Славянскага базару ў Віцебску" прайшоў адкрыты пленэр "Я маюлю фестываль", у якім прынялі ўдзел 75 мастакоў. Займаўся аднаўленнем традыцыйных нацыянальных касцюмаў кожнага рэгіёна Віцебскай вобласці, у сувязі з гэтым правал канферэнцыі, свята-конкурс... Да ўсяго, праводзім свята беларускія побытавыя танцаў: ад кож-

нага раёна запрашаюцца па 2 — 3 пары.

— Бібліятэка выконвае тую ж функцыю, што і культура ўвогуле: у ёй назіраецца развіццё, захоўваецца і перадаецца культурна-гістарычная спадчына, таму Год культуры не паставіў перад бібліятэкамі прычыны новых задач. Хутчэй гаворка ідзе аб пошуку новых форм рэалізацыі сацыяльных функцый бібліятэкі. Так, у рамках папулярнага ў беларускай літаратуры ў гэтым годзе сталі актыўна выкарыстоўвацца сацыяльныя сеткі. Пасты, прысвечаныя класікам беларускай літаратуры і сучасным аўтарам, рэгулярна размяшчаюцца ў афіцыйнай групе нашай бібліятэкі ў сацыяльных сетках. Да ўсяго, з'явілася новая форма экскурсіі для школьнікаў — "Славуцкія імяны бацькаўшчыны". Навучэнцы могуць пазнаёміцца не толькі з бібліятэкай, але і з творчасцю Максіма Багдановіча і

Кандрата Крапівы. Сумесна з адным з мабільных апэратараў рэалізаваны праект па навучанні пажылых людзей навыкам працы з камп'ютарам. Адной з яскравых падзей, накіраванай на фарміраванне культуры чытання, з'яўляецца фестываль "Горад і кнігі". Спіс мерапрыемстваў яшчэ можна працягваць, бо супрацоўнікі бібліятэкі пракадаюць шмат намаганняў для фарміравання ў грамадстве новага стаўлення да культуры, — кажа Алена Далгаполава, першы намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, старшыня Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі, якая атрымала нагрудны знак Міністэрства культуры "За ўклад у развіццё культуры Беларусі".

А музычным падарункам ад гасцей сталі нумары ў выкананні артыстаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета.

Газета "Культура" ШТОГДНІНВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адрас рэдакцыі: Юрый АРПЕНКА; рэдактар аддзелаў: Надзея БУНІЧВІЧ, Барыс СВЯТЛОЎ, Ларыса РАДІЧ, Ілья СВІРІД; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Алена САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЬСкі, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛІШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАЦ; мастацкі рэдактар — Наталія ОБАД; карэктар — Мар ХУТОВА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакі: 16-28, 94-98, чаргавыя паверхі. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны дзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакі: 16-28, 94-98, чаргавыя паверхі. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісаў паважалюць прывесці, поўнаю імя і імя па бацьку, папярэдняе імя (імя) паштатнага, дату выдання, імя і калі выдадзена паштар, асабісты нумар, асноўнае месца працы, адрас і факс. Аўтарскія рукіпісы не рэвізуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара можаць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары ніяк не адказваюць за дакладнасць матэрыялаў. "Матэрыялы на правах рэкламы." "Культура", 2016. Навода 4 179. Іздок 63875. 638752. Роўнічына кошт — па замове ўносіцца. Паўнамоцны: Паўнамоцны ад аўтара 07.09.2016 у 21.30. Замова 3957. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004, пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

У Магілёве 30 верасня — 2 кастрычніка працаваў III Нацыянальны форум "Музеі Беларусі". У гэтым нумары "К" спыняцца на шэрагу вузлавых момантаў гадоўнай падзеі ў жыцці музейнай супольнасці.

Алена ЛЯШКЕВІЧ,
Мінск — Магілёў —
Мінск / Фота аўтара

Правытальны адрас Прэзідэнта Беларусі зачытае са сцэны форуму міністр культуры Барыс Святлоў.

Дзіцячы заняткі на стэндзе іспітальскага палаца.

У няспынным дыялогу

Падчас адкрыцця ролі і канцэптуальную значнасць музейнага форуму акрэсліў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, зрабіўшы акцэнт на тым, што падзея адбываецца ў Год культуры:

— У сучасным свеце музеі выконваюць ролі інстытутаў па захаванні спадчыны, перадачы ведаў і культурнага вопыту, — адначасна Барыс Уладзіміравіч. — Музейныя прадметы і музеі, дзе яны захоўваюцца, фарміруюць унікальнае асяроддзе, дзе канцэнтруюцца памяць пакаленняў і ідэя няспынна дыялогу мінулага з сучасным. Музейная справа Беларусі актыўна развіваецца і патрабуе новых падходаў да вырашэння актуальных праблем сучаснасці. Застаючыся вернымі сваім традыцыйным функцыям, асноўную ўвагу музеі сёння надаюць пытанню захавання і вывучэння гісторыка-культурных каштоўнасцяў, а таксама імкнуча пашырыць узаемаадносіны з шырокай публікай, павысіць якасць сваіх паслуг, актыўна выкарыстоўваюць нацыянальную спадчыну для адукацыі і выхавання.

Форум для музейнай супольнасці — цэнтральная падзея музейнага жыцця краіны, унікальная магчымасць для аналізу і асэнсавання працэсаў, якія адбываюцца сёння ў сферы музеяў, выдатная пляцоўка для абмену думкамі, лепшымі напрамкамі, крыніца творчага натхнення і рэальны механізм далучэння музеяў Беларусі да глабальнай інфармацыйнай прасторы. Форум таксама праводзіцца ў мэтах стымулявання творчых ініцыятыў, заахавання музейных ра-

"Кранальная выстава" ад Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава.

ботнікаў, якія ўносяць значны ўклад у вывучэнне, захаванне і папулярнацыю культурных каштоўнасцяў, прыцягнення увагі шырокага кола грамадзкіх да шматграннай музейнай дзейнасці.

Скажыце, што на экспазіцыі, якая разгарнулася ў спартыўным комплексе "Алімпіец", было за што зачэпнае воку, — нічога не скажыце. Кіруючыся толькі тым, што прыцягнула ўвагу, так атрымалася, што ў многім мае ўражанні супалі з меркаваннем журы канкурсантаў праграмы форуму.

Мінскі абласны краязнаўчы музей скаардынаваў экспазіцыю музеяў вобласці, да магілёўскага форуму быў выдзелены буклет з кароткай інфармацыяй пра кожную. "Кранальная выстава" Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава звалася так, бо на ёй можна было ўсё крапаць. Экспазіцыя, разлічаная на дзяцей, складалася з выставы дзіцячых

малюнкаў, інсталяцый "Як адлятаюць на дзьмухаўцах" Таццяны Быч і "Дрэва ведаў" Андрэя Вераб'ева. На галінках гэтай "распіны" віселі дзіцячыя малюнкi з ілюстрацыямi да літар алфавіта. Што прыемна, за аснову браліся менавіта беларускія словы: вожык, яноч, цукеркі... На стэндзе музея дзецям прапаноўвалі не толькі дакрануцца да экспанатаў, а яшчэ самім намалюваць што-небудзь, і, на выбар, дапоўніць экспазіцыю ці забраць малюнак дамоў.

Магілёўскі абласны краязнаўчы музей імя Еўдакіма Раманава зрабіў выставу "Магілёўскаму кнігадруку — 400 гадоў" (у 1616-м пачала дзейнічаць Магілёўская брацкая друкарня). На стэндзе можна было ўласнарач надрукаваць старонку на станку, канструкцыя якога адпавядае часам Спірыдона Собаля. У 1636-м ён выдаў у Магілёве "Буквар яўска-славянска". Падчас форуму адбыліся прэзентацыі

Экспазіцыя асабіста рэпразентавала традыцыйную культуру.

кнігі пра Спірыдона Собаля і магілёўскае кнігадрукаванне XVII — XVIII стагоддзяў, падрыхтаванай Музеям гісторыі Магілёва супольна з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, і "Новага запавету з Псалтыром", выдадзенага ў Куцейнскай друкарні пад Оршай у 1652 годзе і набытага Музеям гісторыі Магілёва дзякуючы спонсарскай дапамозе. На стэндзе краязнаўчага музея можна было пагартча макет Буквара Спірыдона Собаля, а вялікі надпіс над фотакопіяй з гонарам паведамляў: "Буквару з Магілёва 380 гадоў".

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры на форуме паказаў выставу "Адкрыў для сябе скарбы нацыянальнай літаратуры", якая распавядала пра 10 літаратурных музеяў краіны і раскрыла асобныя старонкі літаратурнага жыцця, звязаныя з творчасцю вядомых пісьменнікаў — юбіляраў 2016-га. Гаворка пра Івана Мележа, Івана Шамякіна, Кандрата Крапіву, Ніла Гілевіча, Генадзя Бураўкі-

на, Максіма Багдановіча. Таксама мы адсяткавалі някруглу сямівацічную дату — 111 год Пётруся Броўкі. На стэндзе можна было пачыць рукапісы пісьменнікаў, фотаздымкі, асабістыя рэчы. Дзейнічалі інтэрактыўныя праграмы для дзяцей і дарослых. Музей Пётруся Броўкі экспанавалі 6 з 17 чамаданаў, нядаўна перададзеных у фонды нашчадкамі паэта ("К" пісала пра гэта ў № 22).

Ліццане паказалі экспазіцыю "Уздоўж па Віленскай": наведвальнікі форуму трапілі на рынакву плошчу Ліды XIX стагоддзя, дзе маглі сустрэць сялянскі гандляр і традыцыйны строяк, гарадскі дам-пакуніц, апранутых па модзе таго часу, і гарадскіх жа дзэндзі. Інфармацыя пра перамогу музеяў, дарчыні, апэратыўна выставілі на сваім сайце. Музей Дзяцінства школы №2 горада Нароўлі паказаў цацкі савецкага часу і прадметы, звязаныя з аццябратамі і піянерамі. Гісторыка-краязнаўчы

музей "Дружбы народаў" школы №8 горада Гродна засяродзіў на прадметах, звязаных з Фэстывалем нацыянальных культур і нацыянальнымі меншасцямі, што жывуць на тэрыторыі Беларусі.

Як сведчыў стэнд Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж", літаральна пару месяцаў таму ў гэтым горадзе адчынілася дзіцячая міні-кавярня, у верасні — дзіцячы адукацыйны цэнтр. Фабрыка "Камунарка" забяспечыла кавярню апаратам для вырабу гарачага шакаладу. Піць яго дзеці могуць у кампаніі Мікалая Радзівіла Чорнага ці Барбары Радзівіла (на стол ставяць ляльку ў адпаведным адзенні). Ёсць тут інтэрактыўны стол з развіццёвымі гульнямі. Распаўваюцца адукацыйныя і забавляльныя праграмы на аснове гісторыі роду Радзівілаў і Нясвіжа, цікавыя і жыцарна горада, і турыстам. У перспектыве можна будзе пакінуць дзіця ў такога кашталу цэнтры, пакуль бацькі наведваюць экскурсію (аналог дзіцячага пакоя ў гіпермаркете).

"Лепшы сувеніры і друкаваны прадукт рэгіянальнага музея" — новая намінацыя, якую заснаваў Музей "Замкавы комплекс "Мір". Я распавяла падчас узнагароджвання яго дырэктар Вольга Папко, мала рэгіянальных музеяў прадставілі свае калекцыі ў сувенірнай прадукцыі. Мірскае замкавае вялікі рэгіянальны музей хацеў бы стымуляваць дзейнасць у такім кірунку. Сёлетня ў намінацыі паступіла ўсяго 4 заяўкі: з Ліды, Жодзіна, Шклова і Лепеля. Лепшы прызнак на прадукцыю Лепельскага раённага краязнаўчага музея "Народная лялька-мотанка". У Лепель з Міра "паехаў" вялікі тэлевір для прэзентацыі. Лепельскія ўмеюць шанаваць свае брэндзі — на стэндзе музея быў выяўлены бадай самы знакаміты яго экспанат: лепельская дуда.

Заканчэнне і аповед пра дзелавую праграму і бізнес-спаднік — на старонцы 7.

На III Нацыянальным форуме "Музеі Беларусі" былі вызначаны пераможцы ў наступных намінацыях.

У намінацыі "За лепшае прадстаўленне музея на экспазіцыі форуму"

Дыпломамі I ступені:
установа культуры "Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П.В.Масленікава" за экспазіцыю "Трагедыяны выстаўка";
дзяржаўная ўстанова "Мінскі абласны краязнаўчы музей" за Экспазіцыю дзяржаўных музеяў Мінскай вобласці "Памятаем мінулае, шануем сучаснае, думаем пра будучае".

Дыпломамі II ступені:
установа культуры "Магілёўскі абласны музей імя Е.Р.Раманава" за экспазіцыю "Магілёўскаму кнігадрукаванню 400 год (1616 — 2016)";
установа "Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры" за экспазіцыю "Адкрыў для сябе скарбы беларускай літаратуры".

Дыпломамі III ступені:
дзяржаўная ўстанова "Лідскі гісторыка-мастацкі музей" за экспазіцыю "Ліда. Воль по Віленскай";
музей "Дзяцінства" ДУА "Сярэдняя школа № 2 г. Нароўля" за экспазіцыю "Дзяцінства";
гісторыка-краязнаўчы музей "Дружба народаў" ДУА "Сярэдняя школа № 8 г. Гродна" за экспазіцыю "Дружба народаў".

У намінацыі "За навацыі ў музейнай дзейнасці"
Дыпломамі I ступені:
установа "Нацыянальны мастацкі музей Рэ-

спублікі Беларусі" за серыю інтэрактыўных практэстаў для дзяцей: музейны квест "Маленкі эксперт"; "Чароўны пясоч" (інтэрактыўны музейны занятак з элементамі арт-тэрапіі); "Мастацтва на кончыках пальцаў" (музейны занятак па тактыльнай выставе); выданне цыкла адукацыйных кніг "Дзеці пра мастацтва" для малодшых школьнікаў і настаўнікаў прадмета "Айчынная і сусветная мастацкая культура"; "Тэатр цэнту Франсыска Гоі" (начная экскурсія з элементамі тэатралізацыі).

Дыпломамі II ступені:
установа "Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы" за праект "Пясоч — шрыфт на аснове почэрку Янкі Купалы".

Дыпломамі III ступені:
дзяржаўная ўстанова культуры "Брагінскі гісторычны музей з карцінай галерэяй" за праект "Відаздымка як інавацыйная форма вывучэння гісторыі свайго раёна, знаёмства з музейнымі прадметаў, захавання ўспамінаў відавочаў гістарычных падзей";
народаў музей "Гісторыя авіяпалка Нарманда-Неман" Дзяржаўнай установы адукацыі "Сярэдня школа № 9 г. Барысава Мінскай вобласці" за "Віртуальны музей".

У намінацыі "За лепшы музейны праект"
Дыпломамі I ступені:
установа "Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусі" за выставку "Іканалі Беларусі XVII — XXI стагоддзя. 3 калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусі" (губернатарства Дзяржава-горад Ватыкан, музей Ватыкана);
установа "Дзяржаўны музей ваеннай гісторыі Рэспублікі Беларусі" за выставку "Мы перамаглі".

Дыпломамі II ступені:
дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны гісторыка-культурны запаведнік "Нясвіж" за праграму "Музей — дзеціам";
дзяржаўная гісторыка-культурная ўстанова "Гомельскі палацава-паркавы ансамбль" за праграму "Большы музей для любізнатальных друзей";
Дыпломамі III ступені:
установа культуры "Бабруйскі краязнаўчы музей" за праграму "Дай руку, дружа";

дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны гісторычны музей Рэспублікі Беларусі" за выставку "Гандаль Беларусі на шляхах гісторыі";
навукова-даследчая і асветніцкая ўстанова культуры "Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік" за праект "Адзіная музейная прастора: музей-запаведнікі Полацка, Ноў-Гарада, Пскоўшчыны";
установа культуры "Гродзенскі Дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі" за выставку "Божае адкрыццё ў зямных вобразях. Хрысціянскія сюжеты ў італьянскіх гравюрах XIX стагоддзя" ў музеях Літоўскай Рэспублікі.

Дыпломамі II ступені:
установа культуры "Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа" за экспазіцыю "У хвалю няспынага руху: аўтамабільнымі шляхамі Якуба Коласа";
установа культуры "Асіповіцкі раённы гісторыка-краязнаўчы музей" за праект "Вяртанне дамоў";
установа культуры "Бярозаўскі гісторыка-краязнаўчы музей" за віртуальны музей "Бярозаўскі карэзійскі кляштар. Гісторыя заснавання і дзейнасці".

У намінацыі "За лепшую культурна-адукацыйную праграму"
Дыпломамі I ступені:
дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны гісторыка-культурны запаведнік "Нясвіж" за праграму "Музей — дзеціам";
дзяржаўная гісторыка-культурная ўстанова "Гомельскі палацава-паркавы ансамбль" за праграму "Большы музей для любізнатальных друзей";
Дыпломамі II ступені:
установа культуры "Бабруйскі краязнаўчы музей" за праграму "Дай руку, дружа";

установа культуры "Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей" за праграму "Музейны квест "У пошуках скарбы";
установа культуры "Брэсцкі абласны краязнаўчы музей" за праграму "Музейны тыдзень".

Дыпломамі III ступені:
дзяржаўная гісторыка-культурная ўстанова "Музей-сядзіба Агінскага" за праграму "Вяртанне дзіцячых баляў у Паўночныя Афрыны";
дзяржаўная ўстанова культуры "Музей бітвы за Днепр" за праграму "Музей і школа".

У намінацыі "За лепшае музейнае выданне"
Дыпломамі I ступені:
установа "Беларускі Дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны" за альбом "Беларускі гістарычны музей історыі Вялікай Айчыннай вайны";
установа культуры "Музей Марка Шагал у Віцебску" за каталог калекцыі "Марк Шагал. Эстампы: 1922 — 1985".

Дыпломамі II ступені:
установа культуры "Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П.В.Масленікава" за выданне "Калекцыі жывапісу, графікі, керамікі ў зборы Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя П.В.Масленікава";
установа культуры "Віцебскі абласны краязнаўчы музей" за "Каталог твораў мастака Ю.М.Пэна з музейнага фонду Рэспублікі Беларусі".

Дыпломамі III ступені:
дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік "Нясвіж" за фотаальбом "Нясвіж: палацава-паркавы ансамбль";
дзяржаўная ўстанова "Нацыянальны гісторычны музей Рэспублікі Беларусі" за кнігу-альбом "Нацыянальны гісторычны музей Рэспублікі Беларусі".

Журналіст змяняе прафесію

Мой рэальны досвед прадзюсавання

Даўно хацелася паспрабаваць свае сілы ў справе музычнага прадзюсавання. Напэўна, з таго моманту, калі некалькі гадоў таму пазнаёміўся з расійскім прадзюсарам Сары Конар, які займаўся вырашэннем пытанняў з выступленнем зоркі на фестывалі "Славянскі базар у Віцебску".

Кастусь АНТАНОВІЧ

Прашовае пытанне ў гэтай справе было не прывітаўным. Першапачаткова агарнулі думкі арганізацыя гасцёрны тур па рэгіёнах аднаго з маладых беларускіх гуртоў. І ўсё ж вырашыў ісці ад адваротнага: за прасі ў Мінск замежны гурт і зладзіў яму невялікае турне.

Пытанне першае, кэое ўзнікае перад арганізатарам канцэрта: запрошаная каманда павінна быць вядомай хаця б у вузкіх колах. Тым самым ствараецца мэтавая аўдыторыя. Без раскруткі не пойдучы нават на самых таленавітых выканаўцаў. Яшчэ адзін з праблемаў прадзюсавання — экзатызм. Таму было знойдзена аптымальнае рашэнне: запраціць замежны гурт, які спявае па-беларуску.

Каб не займацца гасцёрнымі пасведчаннямі, са спевакамі быў адрэзана абумоўлены альтруістычны падыход: за выступленне ганарар не прадуладжваецца. Тым не менш, пэўны райдар у калектыву быў: добрая ўмовы начлегу і смачнае харчаванне. Істотны клопат, калі ўлічваць, што абраны мною гурт складаецца з 14 чалавек.

Словам, знаёмцеся: фальклорны гурт "Жэмэрва" з Бельска-Падляскага, Рэспубліка Польшча. Чаму менавіта ён? Ёсць вельмі проста: калектыв добра ведаючы на Беларусі — у каліяфальклорным асяродку. Неаднаразова "Жэмэрва" ўдзельнічала ў фестывалях на беларускім Палессі. Кобрын, Пінск, Малаарыта, Брэст, Драгічын... У Мінску гурт выступаў апошні раз каля дзесяці гадоў таму. За гэты час змяніўся склад, былі запісаны некалькі студыйных альбомаў. Яшчэ адной прычынай заняцця прадзюсаваннем менавіта "Жэмэрва" стала асабістае знаёмства з кіраўніком Ганнай Фіенік і яе братам Дарафеем — дырэктарам Музея малой бацькаўшчыны ў Студзіводзе, пад дахам якога і працуе фальклорная студыя.

У першую чаргу трэба было вызначыцца з цэнтральным мерапрыемствам. І ім стала 500-годдзе вёскі Тарасова, што размяшчаецца ў пары кіламетраў ад Мінска. У рамках святкавання арганізатары хацелі ўвучыць не толькі эстрадных мясцовых выканаўцаў, але і арыгінальную народную спеўную культуру. Зацікавіўся выступленнем "Жэмэрва" — настаяцель мясцовага прыватна-публічнага прадзюсера Сяргій Кузьмяноў. З умовай, што госці прапярэюць пазаспартыўныя спеўны ў храме, а таксама паўдзельнічаюць у святковым канцэрте, святар пагадзіўся размясціць калектыв у прыходскім доме, а таксама забяспечыць харчаванне.

Пасля гэтага неабходна было вырашыць візавае пытанне. З гэтым дапамогло Міністэрства культуры, прадстаўнікі кіраўніцтва якога пазнаёміліся з "Жэмэрвай" на сёлёты "Берагіні".

Заставалася дробязь — арганізаваць кі мінімум тры канцэрты, а таксама прадумаць цікавую праграму для спевакоў з Польшчы. Давялося хутка засвоіць, што пытанні

арганізацыі канцэрта — гэта ў першую чаргу пытанні ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва. Да прыкладу, атрымалася даволі хутка вырашыць пытанне з выступленнем "Жэмэрва" ў Міханавіцкім доме фальклору, ці не адзінай падобнай установе ў Мінскім раёне. Цікавым атрымаўся і фармат канцэрта — вачорні з мясцовым фальклорным калектывам "Кальханка". Ларыса Рыжкова, кіраўнік апошняга, правяла зацікаўленасць у супрацоўніцтве як паміж устаноўкамі, так і калектывамі.

Наступным пунктам гасцёрнага туру "Жэмэрва" было абрана выступленне ў Інстытуце сучасных ведаў, з якім у Музея малой бацькаўшчыны сёлета падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве. Для кіраўніцтва інстытута было цікава паглядзець на рэакцыю на аўтэнтычны фальклор з боку студэнтаў-эстраднікаў. І рэакцыя стала, па шчырасці, нечаканай: моладзь з невярагоднай захопленасцю слухала песні, а таксама ўдзельнічала ў невялікай танцавальнай праграме.

Мелася жаданне зладзіць адзін з канцэртаў "Жэмэрва" ў адным са сталічных музеяў. Першапачаткова быў абраны Літаратурны музей Янкі Купалы, аднак літаральна за пару тыдняў да выступлення высветлілася, што на вызначаны дзень пляцоўка будзе занята падрыхтоўкай да новай выставы. У такой сітуацыі трэба было тэрмінова вырашаць пытанні з новай пляцоўкай для канцэрта. Выбар спыніўся на Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Прапанову падтрымаў Савет па грамадскіх сувязях гэтай установы і асабіста ягоны кіраўнік Юры Іванюк. Аператывна былі зроблены афішы, вырашаны ўсе арганізацыйныя пытанні. Таксама было прынята рашэнне пазнаёміць з гасцямі з Бельска-Падляскага ўніверсітэцкі фальклорны калектыв "Грамніцы".

"Жэмэрва" выступае ў БДУКІМ. / Фота аўтара

Прызнаюся, аншлагу не атрымалася. Тым не менш, аўдыторыя была запоўнена не толькі студэнтамі, але і аматарамі творчасці "Жэмэрва", якіх у Мінску становіцца ўсё больш.

Узбагіцілі праграму побыту калектыву звестаства з фальклорным турот з Сербіі, вечарына з мінскімі аматарамі народнай культуры з калектыву "Гаманіна", экскурсія па сталічных храмах ды паўкні ў кнігарнях і этнакрамах. Цёпла ўспрынялі "Жэмэрва" і ў Тарасаве, запраціўшы на калядаванне. Словам, за чатыры дні ў гасцэй з Польшчы практычна не было вольнай хвіліны, як і ў арганізатара турне. Думаецца, пры гэтай самаахвярнасці і ідэінасці прадзюсарства на Беларусі магло б актыўна развівацца, тым самым падтрымліваючы стаўнікі з беларускімі замежка ды і свае калектывы. Восць толькі без сувязі ды ўзаемавыгадных прапанов у гэтай справе ніяк не абыйсцяся.

Як атрымаць грошы на стварэнне тэатральнай пастаноўкі, калі не маеш пад рукой нічога, акрамя інтэрнэту? Як заваяваць прыхільнасць аўдыторыі і ажыццявіць свой цікавы праект, калі бюджэтнае фінансаванне пад яго не прадуладжана? Як даставіць кнігу за дзесяцікі кіламетраў ад бліжэйшага горада ў вёску, куды не даеце нават бібліёбус?

Юры ІВАНЮК

Шанс для Беларусі

Удзельнікі II Міжнароднай канферэнцыі ў галіне краўдэканоміі і новых тэхналогій "Новая рэальнасць — выклікі для Беларусі", якая прайшла ў Мінску з 30 верасня па 1 кастрычніка, спрабавалі знаходзіць адказы на гэтыя і многія іншыя пытанні. І ўвогуле, як адзначыў на адкрыцці форуму старшыня праўлення "Белгазпрамбанка" Віктар Бабарыка, такія тэндэнцыі, як краўдэканоміі, шэрынг (сумеснае карыстанне рэчамі) і рабатарызаваная лагістыка — на яго погляд, шанс для пераагону развіцця розных сфер жыцця ў Беларусі.

— У маім глыбокім перакананні, цяпер адбываецца цывілізацыйны зрух, прычым такі, які чалавецтва не бачыла шмат гадоў, — адзначыў прамоўца. — Як вядома, тры аспекты вызначаюць узаемаадносіны ў эканоміцы: спажывец, вытворца і пасрэднік. Але сёння функцыі пасрэдніка паступова знікаюць: спажывец дыктуе вытворцу, што ён хоча бачыць на прылаўках гіпермаркетаў і кніжных крамаў, якія кіна-ці тэатральныя пастаноўкі жадае глядзець і гэтак далей. Той, хто зразумее і здолее "асядаць" трэнд, зможа ад таго выйграць. І Беларусь, як краіна з вялікай доляй высокакваліфікаванага насельніцтва, я перакананы, мае ўсе магчымасці для гэтага.

Натуральна, змены чакаюць і сацыяльную сферу краіны. Хаця б таму, што дзяржаўнае фінансаванне разам з механізмамі краўдфандынгу, пра якія шмат казалі на форуме, здалося б сабраць нашмат больш грошай пад рэальна-цікавымі людзямі праекты. Напрыклад, яшчэ год таму 17 інвестараў прафінансавалі праект па стварэнні ў Наваполацку сямейнага кафе хуткага харчавання, куды можна пайсці з дзецьмі. І ўстанова ад пачатку свайго існавання стала прыбыткавай.

— Дзякуючы падобным прыкладам паступова прыходзіць ўсёдамыленне таго, што невялікія інвестары з задавальненнем будуць фінансаваць праекты, якія палягаюць у якасці жыцця і якія цікавыя асабіста ім. Менавіта за гэтым мне бачыцца будучыня, — сказаў Віктар Бабарыка.

"Вулей" для праектаў

Дарчэ, менавіта на згаданых вышэй механізмах краўдфандынгу (народнага фінансавання, ад англійскай слоў crowd funding: crowd — "наотп", funding — "фінансаванне") працуе сёння інтэрнэт-пляцоўка Ulej.by. Як расправіць дырэктар па развіцці сайта Эдуард

Бабарыка, на дадзены момант праз яе паспяхова прафінансавана звыш 60 праектаў.

— Калі казаць у лічбах, дык у фінансаванні прыняло ўдзел звыш 5,5 тысяч людзей, якія аддалі на гэта блізу 150 тысяч долараў, — адзначыў суразмоўца "К". — Лідрэўра ў нас літаратура: айчыныя пісьменнікі выдалі з дапамогай неабыхавых людзей ужо 15 кніг. Але ёсць таксама і першы спектакль, і кароткаметражны фільм, і шэраг іншых цікавых праектаў, прафінансаваны праз сайт.

Да слова, заявіцца на пляцоўцы "Вулей" сёння можа кожны ахвотны: варта толькі прапанаваць свой праект, пачаць збор сродкаў, вызначыўшы тыя прызы і падарункі, якія дастануцца ахварадаўцам. Праўда, трэба будзе таксама адлічыць і 12 % ад сабраўнай сумы арганізатарам краўдфандынгавай пляцоўкі. Па словах Эдуарда Бабарыкі, недзе каля 35 % праектаў, прадстаўленых на

пляцоўцы ў жыццё. Скажам, Аляксандр Рыжкоў з фірмы "TraceAir" (Расія) падчас свайго выступлення адзначыў, што ўжо сёння суветны рынак беспілотных лятальных апаратаў ацэньваецца ў 127 мільярдў долараў. І цяпер гэта не нейкая цацка толькі для фота-і відэаздымак, як мо нехта і думае, а незамены прыбор для розных сфер дзейнасці. У тым ліку, натуральна, і ў культуры.

— Напрыклад, дрон можа абляцець будаўнічую пляцоўку Дома культуры ці бібліятэкі і з дапамогай фота-і відэаздымак спецыялісты ацэняць маштабы праведзеных работ, адзначаць, дзе і што не зроблена, калкі часу патрабуецца на выпраўленне недахопаў, — патлумачыў у адказ на пытанне "К" Аляксандр Рыжкоў.

Акрамя таго, дроны могуць выкарыстоўвацца для падтрымання бяспекі пры правядзенні масавых культурных мерапрыемстваў, сачыць за аховай тых або іншых

Як "асядаць" дрона-бібліятэкара?

Пра навацыі адносна сферы культуры на бліжэйшыя 10 — 20 гадоў

"Вулей", завяршыліся паспяхова. І гэта даволі нядарныя паказчыкі па суветных мерках. Увогуле, як вядома, ў Беларусі прадстаўлены яшчэ дзве падобныя пляцоўкі. Агулам, як ужо адзначалася раней у "К", яны сабралі летась больш за тры мільярды "старых" рублёў. І гэта, відаць, толькі пачатак. Як прагназуюць спецыялісты, краўдфандынгавы рынак будзе толькі расці. Так, па словах Ціма Райта, кансультанта Урада Вялікабрытаніі, аўтара кнігі пра тое, як збіраць грошы з дапамогай краўдфандынгавых пляцовак, калі ў 2012 годзе ў свеце з дапамогай ахваравання на розныя праекты было сабрана каля 2,7 мільярдў долараў, дык у 2015-м — ужо 34 мільярды долараў.

Іншая справа, як у гэты суветны трэнд трапіць дзецям і работнікам культуры? Адказ, натуральна, будзе такі: з дапамогай тых самых беларускіх інтэрнэт-пляцовак, а таксама, калі праект цікавы іншаземцам, — і з замежнымі краўдфандынгавымі платформаў. Як, скажам, гэта зрабіў айчыны музычны гурт "Стары Ольса", сабраўшы блізу 30 тысяч долараў на новы альбом і тур па ЗША, пра што неаднойчы пісала "К".

Дроны і будучыня

Не магу не згадаць і пра найноўшыя тэхналогіі, што таксама з поспехам могуць быць рэалізаваны ў сферы культуры і пра якія ішла гаворка падчас форуму. Так, гадоў праз 10 — 20, мяркую, ніхто не будзе здзіўляцца таму, што кнігі ў аддаленыя вёскі нашай краіны дастаўляе не бібліёбус, а невялікі дрон — беспілотны лятальны апарат. "Якія дроны? — спытае, мабыць, сельскі бібліятэкар, які прывозіць кніжкі ў малую вясковую паселішчы ці то на ровары, ці "на сваіх дваіх" і ў дождж, і ў снег. — Гэта фантастыка!"

Але спецыялісты, на шчасце, не лічаць тое марнымі фантазіямі. Яны гэтую "фантастыку" ўсваб-

аб'ектаў сацыяльнай сферы, а таксама служыць для дастаўкі пэўных грузаў у тыя населеныя пункты або часткі горада, у якія ў патрэбны час не дабраліся аўтамабілі ці людзі — напрыклад, з-за дрэнных дарожных умоў або з-за непагадзі.

— Можна, напрыклад, адпраўляць паветраным шляхам кнігі ў тыя вёскі, якія засталіся без бібліятэкаў, — сказаў Аляксандр Рыжкоў. — Праўда, пакуль што гэта будзе вельмі дорага каштаваць: чым далей ад кропкі ўзлёту, тым даражэй. Але я спадзяюся, што праз некаторы час беспілотнікі змогуць такое рабіць з поспехам і на вялікіх адлегласці.

Да слова, прыклад падобнай "паветранай" дастаўкі ў Беларусі ўжо ёсць: у жыццё бегучага года ажыццяўлена перамяшчэнне грошай (інкасацыя) з дапамогай дрона. Лятальны апарат праляцеў над Мінскам 7 кіламетраў на вышыні 100 метраў і паспяхова даставіў грошы па прызначэнні. З такімі тэмпамі, глядзіць, праз пэўны час і аматары сталічных "кніжніц" заканзана па тэлефоне ці па інтэрнэце літаратуру будучы атрымаюць, не выходзячы з дома пры дапамозе падобных дронаў-бібліятэкараў. Разумею, паверыць у гэты сёння, мабыць, складана, але і ў поспех Скарыны ў свой час верылі, мабыць, не многія...

У якасці заключэння

Яшчэ на канферэнцыі распавядалі пра "Інтэрнэт рэчаў", пра тэхналогію "разумнага дома", пра "гарады будучыні"... Несумнянна адно: свет сёння кардынальна змяняецца, найноўшыя тэхналогіі хуткімі тэмпамі прыходзяць у Беларусь, і ад сферы культуры краіны залежыць, ці будзе яна развівацца згодна з тэндэнцыямі або апынецца ў аўтсайдарах. Бо, паўтараю думку, пачуваю "ў кулуарах": можна або пайсці за трэндам (ці нават яго лічыць тое марнымі фантазіямі. Яны гэтую "фантастыку" ўсваб-

Даць магчымасць вылечыцца

Тэатр не лечыць, але дае магчымасць вылечыцца. Магілёўскі драматычны імпэрс-ца вывесіць гледца, калі ў яго ёсць жаданне дыялогу, абмеркавання тых сур'езных пытанняў, без адказу на якія апошні не можа жыць. Мы не прымаем на сабе місію павучыць, не заяўляем нешта накітавалі "мы такія разумныя, усё на свеч ведаем", але шчыра хочам падтурхнуць чалавека да разваг і пошукаў сябе. Таму і выбіраем для пастаноўкі вострыя тэмы, узнімаем і правакуем гэты дыялог на ўсіх узроўнях на спектаклях, а абмеркаванні пасля заспонаў.

Саўлюс ВАРНАС,
галуны рэжысёр Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра

У тэатры заўсёды ўзнікае пытанне, які матэрыял ставіць, каб прыцягнуць увагу публікі. Насамрэч, для чаго мы патрэбны, калі да нас не будзе хадзіць глядач? І ўсё ж, гэта пытанне не павінна ператварацца для рэжысёра ў пагадненне са сваім сумленнем, маўляў, мне не цікава, аднак абавязкова будзе касавы. Не трэба падыгрываць безгаспадарства, даваць на сцэне чарговы "серыял", падобны на тое, што круціцца па тэлевізары. Гледчу важна мець магчымасць сур'езнай размовы.

выбар прафесіі. Таму я засмучаюся, калі чую ад старых школьнікаў ці студэнтаў: "Які прыгожы будынак магілёўскай драмы! Толькі мы ўнутры яшчэ ні разу не былі..."

Нельга апраўдвацца тым, што глядач у рэгіёнах быццам бы яшчэ не аслэп: "Мы тут некалькі гадоў ашчэ крыху пастаім, а вось потым як загаворым!" Не абдураецца таго! Мы павінны пачынаць працаваць з масамі сёння, каб заўтра захапіць іх сваімі ідэямі. Глыбока ўпэўнены: тэатр — гэта месца, дзе магчыма адчыніць акенца ў рай. Я кажу пра месца, дзе глядач можа адчуваць сабе самастойнай адзінкай, свабодна размаўляць з сабой і мець дыялог са светам. Маю на

увазе тую асаблівую ішыню, у якой вырашаюцца праблемы, бо адольце іх магчыма менавіта ў маўчанні, а не ў пустаслоўі. Падаецца, таму сучасны тэатр і рухаецца ў бок адмовы ад тэатру. Тэкст становіцца адным з элементаў з'явы, калі ішыня ў спектаклі мае большы энас, чым прамоўлена, а тое, што скавана паміж словаў, бывае цікавейшым за іх абалонку.

З дырэктарам тэатра Андрэем Новікавым мы шмат абмяркоўваем рэпертуарную палітыку, якія чалавечыя каштоўнасці мусім прапанаваць аўдыторыі і ўласна калектыву, у якім кірунку рухацца, каб быць запатрабаванымі. Акцёры ў рэгіёнах не маюць такіх маг-

чымасцяў быць навідавоку, як іх сталічныя калегі: у нас няма тэлебачання з трансляцыяй на ўсю рэспубліку, няма трывалага кінапрацоў (а на здымкі ў Мінск мы не заўсёды можам адпусціць, бо наш штат невялікі — кожны шчыльна заняты ў рэпертуары). Як рэжысёр, я адчуваю адказнасць за тое, каб артысты маглі рэалізавацца і праз гэта зразумець, у першую чаргу для сябе, важнасць уласнай працы, каб яны маглі дабіцца таго, дзеля чаго прыйшлі ў прафесію.

У першую чаргу, арыентуем на магіляўчан, мы спрабуем увесці іх у плынь духоўнага жыцця. Разуменне, частцы публікі можа не спадацца наш погляд на пэўную праблему, але людзі абавязкова вернуцца да ўзнятых пытанняў, паступова ў іх сфарміруецца сваё стаўленне да наспелага. Наш калектыв часта бывае на міжнародных фестывалях і чуе шмат ухвальных слоў пра сваю творчасць, але больш за ўсё хочацца адчуваць, што менавіта магіляўчане маюць у нас патрэбу.

Занатавала
Настася ПАНКРАТАВА

Дзясурны па нумары

Аграсядзіба з відам на мора

Кіруючыся натуральным жаданнем у час адпачынку з'ехаць як мага далей ад дома, пажадана да цёплага мора, гэтым летам мы з жонкаю выправіліся у горад Геленджык (Краснадарскі край Расіі), дзе жывуць нашы сваікі, якія даўно запрашалі нас у госці. Вандроўка для мяне, як для журналіста, аказалася надзвычай цікавай, бо я меў магчымасць пабачыць не толькі афіцыйныя турыстычныя цікавосткі Геленджыка, але і засяродзіцца на тым, што ў вочы не надта кідаецца, але сутнасна важна. Не ўсё з бачанага наўпрост прыдатна для Беларусі, але, спадзюся, некаторыя мае назіранні могуць быць цікавымі для тых, хто дбае пра наш турбізнес.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Параўноўваючы ўражанні саўскай пары з сённяшнімі, мушу адзначыць: наданне Геленджыку статусу курорта федэральнага значэння відавочна паспрыяла развіццю горада і наваколля. Можа, такі статус прадугледжвае фінансаванне мясцовай інфраструктуры з федэральнага бюджэту, можа, падаткавыя льготы насельніцтву — дакладна не ведаю. Ранейшы Геленджык я памятаю як двух-трохпавярховы горад, дзе не было на чым вока зацапіцца, а сёння ён мае добраўпарадкаваную, аздобленую фантазмамі і дэкарэтыўнай скульптурай 14-кіламетровую набярэжную, больш за дзве сотні гатэляў, вялікіх і малых, жылыя будынкi ў смяцанцы паверхаў, некалькі даволі цікавых музеяў, "Сафары-парк" (заапарк, дзе жывёлам створаны ўмовы, блізкія да натуральных), дэльфінарыі, аквапаркі, океанарыум, забавляльны парк, дзве канатныя дарогі з відам на Геленджыкскую бухту з вышыні навакольных гор, паўнаваартасны аэрапорт. І ўсё гэта — у дадатак да галоўнага рэсурсу рэгіёна: чыстага мора і экзатычнай прыроды.

Там, дзе былі прафсаюзнаыя базы ў п'янерскія летнікі, зараз прыватныя ўласнасць. У мяне склалася ўражанне, што ў Геленджыку яна паўсоль — прыватныя гатэлі і апартаменты, экскурсійныя апараты, крамы, кавярні, таксі. Відаць, гэта апраўдана: за год горад з насельніцтвам у 72 тысячы чалавек прымае, паводле афіцыйнай статыстыкі, больш як тры мільёны гасцей, прычым абсалютная большасць з тых, хто адпачывае ў Геленджыку, — расіяне. Я назваў бы яго курортам сярэдняй цэнавай катэгорыі, у

якім, аднак, ёсць ўсё патрэбнае для паўнаваартаснага адпачынку пасляпачка чалавека. Было б няяска і нам так раскруціць/распырыць уласныя курорты, каб яны, будучы па кішэні сярэднястатыстычнаму беларусу, цалкам акупіліся ды яшчэ прыносілі прыбытак за кошт сваіх жа грамадзян.

Гаспадары, у якіх мы атабарыліся, жывуць у прыватным доме ў раёне, які калісь быў звычайным дачным пасёлкам, але дамы тут ужо даўно будуць у тры-чатыры паверхі, каб іх цалкам альбо часткова можна было здаваць у сезон. Дом нашых гаспадароў двухпавярховы. Стаіць ён на ўчастку ў шэсць сотак, дзе ёсць яшчэ ўнутраны дворык — зона сумою, дом з гаспадарчым блокам (тут могуць змясціцца з дзясатка гасцей), сад і невялікая ферма, дзе вырошчваюцца птушкі, мяса якіх гаспадары прадаюць кавярням. Планіроўка прасторы вельмі рацыянальная, ніводны лапкі зямлі не прападае дарма. А ферма візуальна ізалявана так, што госці і не здагадваюцца пра яе наяўнасць. Маючы прыбытак гаспадары і са свайго сада. Жывучы побач з морам, мора таго яны, бадай, і не бачаць — няма калі. Узорная гаспадарка патрабуе сталага нагляду. Магчыма, гэта лепшая аграрыя (мэнавіта так называлі б тую "дачу" ў Беларусі) з тых, што я бачыў. (Дарэчы, за саўскай часам гаспадар адпрацаваў 26 гадоў вахтавіком на нафтапрамыслах Заходняй Сібіры. Заробленыя там грошы і дазволілі паставіць дом. Нават і ля цёплага мора грошы самі сабою не даюцца...)

На падаткі гаспадар у час нашых размоў не скардзіўся, але выказваў думку, што каб яны былі для мясцовых прадпрыемстваў меншымі, дык і больш танным быў адпачынак для гасцей курорта. Адпаведна павялічвалася б колькасць тых, хто адпачывае ў Геленджыку, а гэта ўжо — прыбытак гораду, рэгіёну, дзяржаве.

Будзем на сувязі!

Пажаваныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на старонках [kimpresby](http://kimpresby.by) у сацыяльных сетках **Facebook, VK, Twitter, Instagram**

Не першы год з лаўрэатам

Тадзі толькі-толькі выйшла апошняя Святланы Алексіевіч "У вайны не жаночае аблічча". Прачытаў — захапіла. З'явілася ідэя... Тым больш са Святланай мы былі знаёмыя гадоў з дзесяць. Гэты ланцужок цягнуўся спачатку праз маіх маму і сястру, потым праз нашу таленавітую літаратарку Марыю Вайцяншонак, праз рэдакцыю "Сельскай газеты", дзе, дарэчы, я надрукаваў некалькі сваіх опусаў пра сур'езнае мастацтва і эстэтычнае выхаванне...

Алес КВЯТКОВСКИ,
мастак, педагог

Ой, не кожнамму мастаку пры жыцці даецца магчымасць напісаць з натурны партрэт Нобелеўскага лаўрэата. І дзе тая магчымасць запраграмавана — не скажаш. Сярод дзсяткаў задуманых ці напісаных партрэтаў сучаснікаў адзначыўся гэты: быў час, палатно і фарбы, жаданне, нарэшце. Згадаю пра гэта акурат праз год з таго часу, калі мы даведаліся, што ў Беларусі з'явіўся першы Нобель.

ну, не вельмі любіў распавядаць пра яе. Тое ж з мамай... Нейкае неверагоднае табу, накладзенае на іх памяць. А тут, калі Святлана Алексіевіч падаравала маёй маме кнігу "У вайны не жаночае аблічча", мама шмат чаго ўпершыню нам, дзецям, згадала пра тыя дні ліхалецця. І нічога, што яе расказы былі ў асноўным пра жыццё ў тылу і пасляваенныя гады, але ў маіх думках яны намалювалі нечаканы, цяжкі, але авантурны па сваіх законах раман з мудрагелістым, шматпланавым сюжэтам, у якім кожны з герояў мог загінуць...

І не толькі пачатае ад маіх бачкоў. Да прыкладу, у 1968 годзе я хадзіў паходамі з такімі ж юнакамі, як і сам, "па месцах баявой і працоўнай славы". Так вызначалася акцыя пад патранатам камсамолу. Паходы доўжыліся па два тыдні. На возеры Палік у Барысавіцкім раёне ў Габруйскай раёне з накірункам: Парычы, Плуск, Акцябрскі, возера Чырвонае і гэтак далей. У часы сустрэч з мясцовымі жыхарамі нам столькі прасказвалі праўдзівых гісторыяў пра жыццё-быццё пад акупацыяй, пра сваіх і чужых.

Мы разгубіліся: аніж не адпавядала тое афіцыйнай версіі... Усе распаведы я занатаваў, апрацаваў. На першым курсе інстытута па дысцыпліне "Гісторыя КПСС" зрабіў даклад, рукапісы здаў на ка-

федру, атрымаў "выдатна". Рукапісы ж не вярнуліся...

Але ж збіраўся я згадаць, як напісаў партрэт Святланы Алексіевіч. За тры прыёмы, за тры сеансы... Карыстаючыся добра адпрацаваным папярэднім эскізам алейнымі фарбамі на картоне. Святлана прыйшла да мяне ў майстэрню — у той час на базе студыі выяўленчага мастацтва пры Мінскім палацы чыгуначнікаў, я зрабіў накіды партрэта, пазней Святлана перадала мне фотаздымкі, зробленыя Юрыем Івановічам. (Дарэчы, яны ў мяне засталіся з аўтаграфам пісьменніцы.) Партрэт пісаў хутка, راشуча, на адным уздыку. Пасля адрыцця рэспубліканскай выставы, здэцка "Малодсць краіны-87" мне, яшчэ не сябра Саюза мастакоў, патэлефанаваў дахаты цудоўны чалавек, мастацтвазнаўца Уладзімір Бойка і павіншаваў за маю карціну, заўважаючы, што я напісаў не проста партрэт, а вобраз. Вобраз Беларусі...

Дыяганальна пасенная кампазіцыя: светлыя і цёмныя часткі. Сам вобраз герані. За ёй нібыта контурнае адлюстраванне аблічча, у якім прачытаецца накід вогненнай вёскі. Здаецца, усё проста... Раней я паказваў Святлане сваю карціну, з якой я ўпершыню з'явіўся на прафесійнай выставе. Яна пачыналася як прысвячэн-

не тым беларускім пэтам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, але Святлана разгледзела тую ідэю шырэй, можа, упершыню распаўсюдзіўшы мяне, напрыклад, пра ноч жахаў з 29 на 30 кастрычніка 1937. Таму, дапрацаваўшы палатно, з яе слоў я назваў твор "Вясна загінулых паэтаў".

...Ну а сёння нікому не патрэбны партрэт нобелеўскага лаўрэата. Ні музеі, ні

Той самы партрэт пэндзяля Алеся Квяткоўскага.

бібліятэкі не спяшаюцца займаць яго. Ізноў пакалісці твор на шафру і чакаць? Ну, і няхай... Пакуль напісаўся новы жывапісны твор з назвай "Святлана". І, наогул, чытайце нашага героя. Я прывяду некалькі цытатаў з выказваных пісьменніцы, якія мне сучасна і блізкія. "Я належаў да тых людзей, якія лічаць, што трэба спакойна рабіць сваю справу. Гэта як у апостала Паўла: бываюць такія часы, калі мае казанні не чуюць, але гэта мне, каб я іх не казаў". Або гэта: "Я думаю, што сёння вельмі важна для ўсіх нас захаваць душэўны спакой. Захаваць гэта жаданне працы, не стаціцца, не расчаравана, не махнуць рукою, не падацца, калі ты бачыш, што чалавек ператвараецца то ў камфортную жывёлу, то ў агрэсіўную жывёлу..."

Ён вучыўся ў політэхнічным інстытуце, паступаў на фізimat у БДУ, хацеў быць хірургам, але ў выніку лёс прывёў яго на акцёрскае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута (сучасны Акадэміі мастацтваў) і вось ужо амаль пяцьдзясят гадоў ён — акцёр, пра што ні разу не пашкадаваў. **Народны артыст Беларусі, вядучы майстар сцэны Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Рыгор БЕЛАЦАРКОЎСКІ ўпэўнены, што, калі прысцякаць сябе справе, дык рабіць гэта без агляды, інакш — ніякага толку!**

Настасся ПАНКРАТАВА,
Мінск — Магілёў — Мінск /
Фота аўтара

— Як змяніўся за дзесяцігоддзі ваша сцэнічнага жыцця глядач?

— Публіка стала прад'яўляць іншыя патрабаванні. Раней зала чакала больш пачуццяў, хацела пабачыць на сцэне характары. Інтрэнэт, хуткая змена інфармацыі, кліпавае светаўспрыманне адцяняе эмацыйны бок мастацтва і патрабуе больш "інфармацыёнкі". Мы ўсё часцей сутыкаемся з халодным, рацыянальным успрыманнем. Тэатр пад уплывам новых паведаў спрабуе іншыя шляхі і напрамкі. Сёння ён, хочучы таго ці не, паступова пераходзіць у галіну чытальніцкага тэатра, дзе эмоцыі замяняюцца інфармацыйнасцю. На сцэне неабходна толькі зачытваць тэкст, а адчуванне нейкага дзеяства дасягаецца за кошт дадзеных рэжысёрам музычных, светлавых і іншых эфектаў.

— Наколькі гэты кірунак падаецца вам перспектывным?

— За паўстагоддзя я назіраў з'яўленне не адной новай плыні. Напрыклад, быў перыяд "шаптаной", што пачаўся з лёгкай рукі Інаквенці Сматкуноўскага і разгарнуўся ў моцную хвалю. Таленавіты акцёр Ціхонька размаўляў, але ў яго, акрамя галасы, было столькі фарбаў, каб данесці думку да залы, што яму тоіе дазвалялася. А вось "спадчынікі" такога багажы не мелі, таму рух не атрымаў значнага працягу. Насамрэч, колькі ўжо было крывязаў, аднак пасля кожнага тэатр абавязкова выходзіў на творчы ўздым! Сёння мы знаходзімся ў стане спаду, але, падаецца, на чарговым вітку мы вернемся да душоўнага трымцення, бо тэатр — перш за ўсё мастацтва перажывання.

— Ці лёгка артыстам, выхаваным у адной школе акцёрскага існавання, падладжвацца пад сучасны рэжысёрскі патрабаванні?

— Хоць і прынята казаць, што мы ўсё жыццё вучымся, але чым больш сталы акцёр, тым ён больш кансерватыўны. Яго жыццё працягнуло ў пэўным спосабе існавання на сцэне, таму сённяшняе павышэнне вымушае ў некаторых рэчах літаральна супрацьдзейнічаць самому сабе. Асабіста мне цікава спрабаваць новае, я шчыльна заняты ў новых пастаноўках нашай трупы, напрыклад, у "Жаніцбе" ці манапекталі "Апошняя служба Крэпа". Можна атрымаць надзвычай цікава, калі нязвыклую форму пакласці на класічную эмацыйную аснову. Прынамсі, я вучыўся ў цудоўнага педагога і рэжысёра Дзмітрыя Арлова, атрымаў бездаркорную базу: цалкам шчырае, зладжанае і безапярэчнае пакланенне перажыванню. Упэўнены, тэатр ад гэтага нікуды не падзенца, бо без пачуццяў любяча мізансцена ператвараецца ў плакат, агітку. З гэтага ж пачыналася станаўленне сцэнічнага мастацтва:

прыгадайце хаця б маскі Старажытнай Грэцыі, якія ўяўлялі сабой увесь спектр эмоцый. На маю думку, тэатр існуе дзеля ўзаемагэта з гледачом суперажывання на пэўную тэму.

— Сучасны рэжысёр усё часцей імкнецца вывесці спектакль на вуліцу, у не зусім прыстасаваныя памяшканні, каб быць бліжэй да гледача...

— А я кансерватар у такім плане. Для мяне "тэатр пачынаецца з вешалкі" — не проста зразумелыя словы. Мне замкнутая прастора партэрна для даверлівай размовы, для пераканаўчасці. Калі прамаўляеш на адлегласці выцягнутай рукі — гэта адно, калі паміж табой і гледачом сто метраў — трэба крычаць, бо не пачуюць, а крык — неканструктыўны па сваёй сутнасці. У апошнім выпадку наўрад ці будзе зразумелай думка, якую хочеш данесці.

— Заездзя антрапрывы збіраюць залы на імя зорнага акцёра.

маю думку, справа не рушыць з месца праз непрактычнасць і нежаданне, бо прасцей нічога не рабіць... Але ніхто не дапаможа айчынай тэатральнай грамадскасці, калі мы самі не будзем ствараць новы прадукт!

— Як вы ставіцеся да калятэатральных імпрэз? Можна, калектывам варта засяроджвацца толькі на выпуску спектакля?

— Асабіста мне падабаецца, калі гледача прыцягваюць да саўдзелу ў жыццё тэатра. Прынамсі, у Магілёўскім драматычным на Малой сцэне паспрабавалі арганізоўваюць відэапаказы нашумелых спектакляў з абмеркаваннямі пасля прагляду. Вяртаюцца забытыя на нейкі час тэатральныя сустрэчы, творчыя вечары. Публіка ўжо не ідзе да нас пакажывецьку, маўляў, дайце мне, пакажыце. Разбураецца праслаўляўца чаквёртая сцяна, глядач разумее: "Гэта — мой тэатр, я ўдзельнічаю".

Без чацвёртай сцяны

Аксёма Рыгора Белацаркоўскага пра акцёрскую прафесію

ра. Нашыя артысты часта застаюцца ў цені. Можна, настэй час "расфучаць" сваіх?

— Раней айчынных заслужаных і народных артыстаў больш-менш, але людзі ведалі, у тым ліку дзякуючы кіно. Здымалі нашых часта і не толькі на "Беларусьфільме". Нават наадварот: на маёй памяці наша нацыянальная студыя больш прыцягвае расійскіх ды літоўскіх акцёраў. На жаль, так і павялося, што беларускія акцёры не мільгаюць, а расійскія пастаянна... Але я не спадзяваўся б толькі на кінематограф. Акцёра пазнаюць, калі ён жага часцей навідавоку. Была ў мяне некалі ідэя: у рэпертуарах тэатраў сустракаюцца адны і тыя ж назвы, дык чаму не паспрабаваць мяняцца вядучымі акцёрамі? Многа пра тое гутарылі з генеральным дырэктарам — мастацкім кіраўніком Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы Аляксандрам Козакам. У Беларусі шмат вядомых артыстаў, якія пачыналі свой творчы шлях у Брэсце. Мяркую, глядач бы пайшоў: хто з настальгіяй, хто з цікаўнасці... Пакуль далей слоў справа не пайшла... Спрабавалі расфучаць гэтую тэму з Купалаўскім, але ўсё спынілася праз руціну: фінансавыя справы, камандзіраваныя пасведчанні і гэтак далей. Чаму ўзнікла такая праблема? Опера тэатры робяць жа нежак спектакль з запрошаным салістам — можна вопыт перанесці... У Маскве гразюць вядучыя акцёры ў сваіх калег, а чаму б нам не прывесці аднекуль выканаву галоўнай ролі ў Мінск, а сталічнага вядучага майстра сцэны — у вобласць? На

— Можна, у гэтым выпадку абласным тэатрам неабходна рабіць стаўку на тамтэйшыя каледжы мастацтваў?

— Ведаецца, у Магілёўскім дзяржаўным каледжы мастацтваў штогод набіраюць на спецыяльнасць "Акцёрскае майстэрства", але хто ў іх выкладчыкі? Мне бачыцца, у такім выпадку навуцэнду рыхтуюць хутчэй для працы ў самадзейнасці, чым у прафесійным тэатры... Хаця існуе і станочны прыклад: летась да нас прыезджала паказацца цэлая група выпускнікоў аналагічнай навуцэнды ўстаноў з Віцебска (курс рэжысёра Коласаўскага тэатра Юрыя Лізянговіча), і практычна ўсіх мы ўзялі ў штат. Есць яшчэ адзін варыянт: мы самі рыхтуем для сябе кадры, перыядычна праводзячы ў Магілёўскім драматычным кастынг (хоць гэтае слова я і не люблю) для моладзі. Па яго выніках набіраем чатыры-пяць асоб з самых ахвот-

Вяртанне ў Мір

Музей "Замкавы комплекс "Мір" набыў калекцыю з 18 партрэтаў князёў Радзівілаў, якая зараз прадстаўлена ў Партрэтнай зале Паўночнага корпусу палаца.

Вольга РОПАТ

Упершыню калекцыю ў Міры ўбачылі ў 2014 годзе, але з таго часу вяліся перамовы з уласнікам партрэтаў — князем Канстанцінам Гагенлоз-Шылінгсфюрстам — пра іх набыццё. Дарчы, нягледзячы на тое, што з партрэтамі беларусы пазнаёміліся ўжо два гады таму, колькасць наведвальнікаў на мінулым тыдні ўзраста: агулам палотны ўбачыла звыш 20 тысяч чалавек.

У Партрэтнай зале зараз толькі 12 карцін, астатнія — у запасніках музея, некаторыя жывальніцым палотнам партэрна рэстаўрацыя. Але справа ў тым, што музей не мае ўласнага рэстаўрацыйнага цэнтру імя Пранаса Гудзінаса Нацыянальнага мастацкага музея Літвы складзена праграма рэстаўрацыі калекцыі на некалькі гадоў. Па словах дырэктара комплекса Волгі Папка, фінансаванне работ будзе здзяйсняцца за кошт пазабюджных сродкаў музея, найвергодна, і сіламі беларускіх рэстаўрацый.

Распрацоўка экскурсій і праграм пад калекцыю не прадугледжана, бо гаворка не пра адмысловую выставу. Мо з часам, калі партрэты будуць вывазіць за мяжу, супрацоўнікі музея зробіць дадатковыя мерапрыемствы. А чым зараз можна зацікавіць наведвальніка?

— Род князёў Радзівілаў быў вельмі шматлікі, захавалася не адна сотня партрэтаў. Аднак, калі князі Вітгенштэйны замаўлялі ў XIX стагоддзі гэтыя копіі, то выбіралі самых цікавых, вялікі сваіх продкаў з роду князёў Радзівілаў, — кажа дырэктар музея. — Цікавы падбор партрэтаваных асобаў. Большая частка партрэтаў — парныя, прадстаўляюць мужа і жонку. Па гэтых палотнах можна прадставіць кароткую гісторыю роду — ад міфічнага заснавальніка роду Вайшудна да князёў Міхайла Казіміра Рыбаныкі, роставы партрэт якога перавышае два метры. Што цікава, зала адноўлена пад эпоху Рыбаныкі. І каб ён сам замаўляў творы, то свой зрабіў бы, відаць, якраз самым вялікім.

Зараз у музей вянецца работа над новымі экспіцыямі Партрэтнай залы, у якой будзе адлюстравана гісторыя стварэння і набыцця партрэтаў. Дырэктар комплексу Вольга Папка падрыхтавала некалькі публікацый па гісторыі калекцыі. Аснова даследавання — дакументы з Федэральнага архіва горада Кобленца, што ў Германіі, дзе захоўваецца асабісты архіў роду князёў Вітгенштэйнаў і князя Гагенлоз.

ных у дапаможны склад, назіраем за імі на працягу года. Калі такі малоды чалавек на штосці здатны, накіроўваем яго ў сталіцу па завочную адукацыю, а тут трымаем пад кантролем. У сённяшняй сітуацыі — гэта добрае выйсце для рэгіянальных тэатраў.

— Складваецца адчуванне, што Мінск і вобласці існуюць паасобку, часта не сутыкаюцца...

— Ёткая сітуацыя існуе даўно. Пры ўсім гэтым я бачу, што ў рэгіёнах тэатральнае жыццё бурліць! Нездарма тэатразнаўца Таццяна Арлова на мой запыт пры нашых сустрэчах "Чаго там у Мінску добрага?", усміхаецца: "У вас больш цікава". Прынамсі, хто па меркаванні крытыкаў выйшаў у лідары мінулага сезона? Спектакль "На дзе" галоўнага рэжысёра Магілёўскага абласнога тэатра Ігара Казакова! — Сучасную моладзь здзіўляе бы факт з вашай біяграфіі, калі мінчанін пасля заканчэння сталічнай ВНУ рвануў у абласны цэнтр...

— Так, пасля атрымання дыплама Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ялі чалавек — гонар курса — паехаў у Брэст. Тамтэйшы драматычны тэатр у 1960-х каціраваўся не толькі ў Беларусі — ён намінаваўся нават на Сталінскую прэмію. Ды і навошта было заставацца ў Мінску? У сталічных калектывах шмат славуных ды заслужаных, па ролі выстройваецца чарга. Каб чамусьці навуцэнца, трэба спрабаваць, а калі не даюць ролюў, дык ці навуцэнца? Мы ж прыехалі ў Брэст — і адразу былі ўцягнуты ў творчы працэс. У калектыве было шмат добрых акцёраў старэйшага пакалення, якія дапамагалі нам прафесійна расці. Нездарма з той пацёркі аднакурнік трыо — акрамя мяне яшчэ сённяшняй купалавец Мікалай Кірычэнка і коласаўка Святлана Акружняя — зараз маюць званне народных.

— А цяпер выпускнікі БДАМ імкнецца ўсімі прадамі і няпрадамі затрымацца ў Мінску...

— Спраўды, да нас мала хто даяджае. І дарма, бо ў правінцыі занятыя з рэпертуары куды большая. У спектаклі, у сярэднім, працуе чалавек шасці, самае вялікае — 10 — 12, вось і параўнаўце, дзе большы працэнт магчымасці атрымаць ролю: у магілёўскім тэатры, у якім па штале 44 чалавекі, ці ў сталічным калектыве, дзе ў цябе будзе 90 — 120 калет?

У рамках дзелавой праграмы III Нацыянальнага форума "Музеі Беларусі" выступоўцы патэрніравалі па распевадах пра тое, як музеі прыстасоўваюцца да ўмоў, што дыктуе рынак. Прапануем некалькі тэзісных думак з гэтага сумоўя.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Ва ўмовах эканомікі ўражанняў

Музей паміж інтэрвенцыямі ў соцыум і модай на моднае

Тэма сёлетняга форуму, нагадаю — "Музей у новай крэатыўнай эканоміцы". Таму, распачынаючы адно з пасяджэнняў дзелавой праграмы, загадчык аддзела па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі **Ала СТАШКЕВІЧ** казала: музей мае быць каталізатарам ідэй у грамадстве ведаў. Акрамя апошніх, істотныя складнікі крэатыўнай эканомікі — эмоцыі і ўражанні. Ды і сама яна — не абстракцыя. Гэта рэч, што ўплывае на валавы ўнутраны прадукт дзяржавы. Як прыклад крэатыўных індустрыяў, якія з'яўляюцца часткай такой эканомікі, Ала Сташкевіч прывяла развіццё Кастрычніцкай вуліцы ў Мінску, танцавальныя вечарыны капэлы "На таку" і клуба "Сіта", танцавальныя фестывалі "Мяцеліца". Адзначыла прамоўца, што для эфектыўнай працы добра, калі некалькі культурных індустрыяў знаходзяцца побач, як, да прыкладу, у Расіі (комплекс з музеяў пасцільы, калача і садовай школы ў Каломенскім пад Масквой) ці ў Германіі (фалькспорная школа, музей і суполка савадоў-агароднікаў у Бамбергу). Ала Сташкевіч заклікала музеі шукаць сваё месца ў рамках крэатыўнай

эканомікі, магчыма, паномаву сфармуляваць місію, пачаць рабіць інтэрвенцыі ў гарадскі асяродак. Дырэктар Львоўскага гістарычнага музея **Раман ЧМЕЛІК** (тэма даклада "Культурная спадчына памежжа: небяспека і магчымасці") адзначыў, што культурная спадчына можа стаць закладнікам пап'яткі, але музеі павінны імкнуцца гэтага не дапусціць. На памежжы, значнаць ён, часта знаходзяцца тэрыторыі, істотныя для культуры і гісторыі дзювоў і болей краін. Чыёй спадчынай лічыць дом, пабудаваны ў Львове італьянскім архітэктарам? Сусветнай. Кожнай дзяржаве хочацца лічыць усё, што знаходзіцца на яе тэрыторыі, сваім. Але калі Польша пасля распаду СССР стала выступаць Украіне прэтэнзіі, якіх раней не гучала, з'явілася разуменне, што спадчына — супольная, а Украіна адказная за яе перадачу наступным пакаленням. Тады ўкраінцы сталі шукаць супольныя магчымасці для захавання гэтай спадчыны. На

прыклад у Львове армянскі касцёл рэстаўруецца за польскія і ўкраінскія грошы. Дырэктар Музея арміі ў Стагольме **Ева-Сафі ЭРН-СТЭЛ** распавяла, што яе ўстаноўвае на мэту ставіць распаўсюджванне міралюбівых ідэй праз расповед пра ўплыў арміі на грамадства. У экспазіцыі "жывуць" касцюміраваныя персанажы, што размаўляюць з наведвальнікамі пра вайну і мір. Чым меншы ўзрост турыстаў, кажа гасця са Швецыі, тым з болейшай ахвотай яны ідуць на кантакт. Тэма вайны, якой некалькі стагоддзяў не было ў Швецыі, не вельмі папулярная там, але ў Музеі арміі шмат наведвальнікаў з Расіі і Польшчы. Музеі мае адкрыцьця сховішчы, дзе кожны можа найпрост дакрануцца да прадметаў пэўнай эпохі, каб адчуць яе. Установа рабіла некалькі супольных праектаў з Беларуссю: у 2014-м вандруючая выстава "Рэчы між жыццём і смерцю" была паказана ў Іродне, Брэсце, Мінску і Гомелі. Юдзіміла Хрысцьева, магілячанка, што цяпер

жыве ў Швецыі, паказала сёлета ўнесу Музея арміі калекцыю сукенак, якіяў наядуна прывезлі ў Віцебск. Экспанавалася таксама выстава па Першай сусветнай вайне "Выявы вайны" з фотаздымкамі з Мінска. Ала Сташкевіч дадала, што ў зборх Музея арміі знаходзяцца харугвы і пушкі рода Радзівілаў і ў наступным годзе плануецца выстаўіць іх у Мірскім замку. Дырэктар вільнюскага музея "Палац вялікіх князёў літоўскіх" **Відас ДОЛІНСКАС** падкрэсліў, што палац — агульная каштоўнасць нацыянальнасцяў Валкама Княства Літоўскага, зруйнаваны пасля падзелу Рэчы Паспалітай як сімвал дзяржаўнасці, адноўлены і адчынены 2 гады таму ўжо як сімвал дзяржаўнасці незалежнай Літвы. Ад старога будынка засталася падмуркі, таму гэта помнік архітэктуры, што надае музею дадатковую прывабнасць. У той жа час, недахоп аўтэнтычнасці тэраба чымсьці кампенсаваць. Музей будзе маркетынгавую стратэгію на тым, што падчас раскопак палаца знайшлі

каля 500 тысяч прадметаў XIII — XVII стагоддзяў, некаторыя з якіх увайшлі ў экспазіцыю і паказаны іні сіту, на месцы знаходкі. Новаыя тэхналогіі — камп'ютарныя тэрміналы, 3D-акуляры — прывабліваюць наведвальнікаў, але істотна "не перагінаюць" і даюць магчымасць кантакту з аўтэнтычным экспанатам. У палацы выкарыстаны найноўшыя рэстаўрацыйныя тэхналогіі, якія можна заўважыць у экспазіцыі (напрыклад, саркафаг над старымі літоўскімі опера, а цяпер ва ўнутраным двары праходзяць канцэрты — ад класікі да цяжкага року. Відас Долинскас паведаміў, што колькасць наведвальнікаў з моманту адкрыцця ў 2013-м годзе падае і цяпер складае каля двухсот тысяч чалавек за год. Але ён ставіцца да гэтага па-філасофска: палац адчыніўся, і гэта было нешта новае, цікавае. Потым з'явілася яшчэ новае. Ва ўмовах эканомікі ўражанняў — не дзіва.

У няспынным дыялогу

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

Шкада, але неадзначаным журы застаўся стэнд Бабруйскага мастацкага музея: ён паказваў фрагменты музейнай экспазіцыі мінералаў і горных парод "Жывапіс зямлі". У пераможцы не патрапіла ніводнага музея, акрамя Лепельскага, які рабіў бы ацэнт на этнаграфіі. У асноўным этнаграфічныя калекцыі дэманстравалі музеі з Палесся і ўсходу Беларусі, а таксама з Узды, Гарадка, Заслаўя, Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Мо традыцыйная культура яшчэ не стала "ўгіслася" ў "новую крэатыўную эканоміку"? Таксама неадзначаным журы застаўся Мемарыяльны музей-майстэрня Заіра Азгура, адзін з самых сучасных музеяў Мінска ў плане падыходу да выставачнай прасторы ды імпрэз. На форум агураўцы прывезлі два фатэлі з сіліконовых шарыкаў і праектар. На белыя сцены павільёну праектавалі відэаарх, зняты падчас скульптурна-выставачнага праекта "Queerbus". Гучала транс-музыка, наведвальнікі маглі сесці ў фатэлі-грушы і распаляцца. Супрацоўніцы музея іх фатаграфавалі і выкладалі здымкі ў сацыяльныя сеткі.

Думаецца, галоўнае, што форум быў цікавым для шароговых наведвальнікаў. Прыводзілі клас школьнікаў — а на наступны дзень дзеці запрашалі пазнаёміцца з экспазіцыяй сваіх бацькоў. Музейшчыкі ж плённа завязалі новыя кантакты, прадалі трохі сувеніраў і кніжак, паказалі сябе. Мяркую, з'ехалі яны задаволенымі мерапрыемствам. Ну а на старонках "К", несумнянна, яшчэ з'явіцца матэрыял-рэха музейнага форуму ў **Magilėve**.

Бізнес і музей: праекцыя форуму

У чыіх руках манаполія на Шагала?

У форуме ўдзельнічаў шэраг прадыямстваў, на першы погляд, далёкіх ад музейнай дзейнасці, і індывідуальных прадыямальнікаў.

Скажам, прадыямальнік Ігар Гарбуноў займаецца вырабам праектаў, макетаў, дыярам, копііў узагарод для музейных экспазіцыяў. Першай яго працай у музейнай галіне стала экспазіцыя этнаграфічнай залы Магілёўскага краязнаўчага музея імя Ёўдакіма Раманава, якіоў ён рабіў у супрацоўніцтве з шэрагам мастакоў. Звычайна Гарбуноў робіць праектныя работы і часткова непасрэднае напаяўненне экспазіцыяў. Разам з таварыствам з дадатковай адказнасцю "Мастак-сэрвіс", таксама прадастаўленым на форуме, яны цяпер працуюць над абнаўленнем экспазіцыі мінскага музея І з'езда РЦДРП. Названае прадыямства займаецца вырабам макетаў, музейнай мэблі, 3D-мадэля-

ваннем, рэкламным і ландшафтным дызайнам. Фірма "Экспамір" з Масквы прапануе музеям аўдыягіды. Прадыямальнік Рамзан Махмудаў займаецца пракатам выстаў матылёў і халоднай зброі ў Мінску і рэгіянальных музеях. Фірма "Інфа Тэх" з Санкт-Пецярбурга займаецца спрашчэннем музейнай лагістыкі: білетна-прапускныя сістэмы, аўтаматызацыя продажу білетаў, абанементаў, эскурсіў, кіраванне праз інтэрнет. Прадыямства "Скарбіца" з Мінска, больш вядомае вырабам сувенірнай прадукцыі, прапануе музеям рэканструяваныя строі іх мясцовасці для экспазіцыяў. Барыс Фрэйдман з Віцебска займаецца вырабам сувеніраў, працуючы толькі з музеймі. Яго асноўныя кліенты — музей Марка Шагала і Мірскі замак. Ён адзіны ў Беларусі, хто атрымаў ад Шагалаўскага камітэта ў Парыжы дазвол на ўзнаўленне твораў мастака на

сувенірнай прадукцыі, таму адлічвае вялікія аўтарскія выплаты нашчадкаў Шагала. На атрыманне дазволу Барысу Фрэйдману спатрэбілася 3 гады, і цяпер ён манаполія ў Беларусі. Астатнія вытворцы фактычна працуюць з парушэннем аўтарскага права. Акрамя сувеніраў прадыямальнік займаецца вырабам і пракатам у Беларусі і Расіі выстаў копііў твораў вялікіх мастакоў. Ужо экспануюцца "Свет імпрэсіянізму" і выстава Густава Клімта. Эрпадукцыя для выстаў робяць прафесійныя мастакі па падрабязных лічбавых копіях, дзе можна прасачыць кожны рух пэндзля майстра. Электронныя версіі, на аснове якіх робяць рэпрадукцыі, Барыс Фрэйдман купляе ў вядучых музеяў свету. Нядаўна заплаціў 4000 еўра. У Вашынгтоне за 1 копію 400 еўра. У Лонданскім галерэі лічбавыя копіі каштуюць па 100 еўра. Некаторыя музеі, як, напрыклад, амерыканскі музей Гэтэ, даюць копіі задарма, бо праекты прадыямальніка маюць адукацыйны складнік. Асноўны бізнес у Барыса Фрэйдмана не звязаны з музеймі, сувеніры і выставачныя праекты ён распачаў "для душы", і аказалася, што яны прыносяць неабліга грошы.

Мастыхін

Так, іх пяцера твораў, выпускоўска мастацкага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта мастацтваў і тэатраў 1976 года: скульптар Карней Аляксееў, жывапісец Вітольд Бархаткоў, Анатоль Кузняцоў, Надзея Ліненваца, Вячаслаў Рускевіч. Кожны з іх — са сваім уласным стылем, светаглядом, са сваёй метадэкай выкарыстання вылучэных сродкаў. Дык што аб'ядноўвае іх? Іх творчасць характэрная розных твораў, у каго мастакоўскія і жывапісчыя паралелі адні з адным нідзе не пераключаюцца, акрамя агульнай даты калявання інстытута?

Вітольд Барановская, "Лета на востраве".

Пяцёра з семдзесят шостага...

Барыс КРЭПАК

Ну, што тычыцца падаставы, таго, што яны сорак гадоў таму разам складалі вучобу, дык гэта трохі здавацца. Звычайна: занадта тут не велічы пераказаная. У такім разе ў мяне ўзнікае пытанне: а куды падзяваліся з кантаксту іншыя выпускоўскія мастацкага факультэта таго ж, 1976 года "разіўчы", імёны якіх сёння ведаюць усё, хто цікавіцца нашай вылучэннай культурай? Вось толькі некаторыя мастакі з таго шэрагу. Генадзе Буралкін, Валентын Занковіч, Леанард Пакульскі, Александр Волдзік, Мікола Купава, Уладзімір Савіч, Раіса Співец, Мікола Селішчык, Алякс. Цыркунов, Кацярына Паласюк, Канстанцін Хацяноўкаў, Уладзімір Лушачыні і іншыя, не кажучы пра групу таленавітых манаументалістаў, вучнюў Гаўрылы Ваішчанкі, якія папяркова прауючы таксама і ў станковым жывапісе. Не ведаю, ці запаршалі іх арганізатары ў галерэю М.Савіцкага, а калі не запаршалі, дык чаго яны не прынялі ўдзелу? Ці былі іншыя, неўжытыя ўб'ектыўныя ці аб'ектыўныя прычыны? Вось і адгаворыцца, што сённяшняе жывапісца твораў менавіта гэтых піль персон выглядае не вельмі ступай у сваёй канцэпцыйна-творчай аснове.

Вячаслаў Рускевіч, "Агуларпартэж".

Кірыл Аляксееў, "Высокая мастацтва".

Хая і нікіх прэзэнтаў, уласна кажучы, да моманта ўдзельніцкай выставы не маю: усё яны мастакі шкаваць, хвалявацца, плакавацца. Пра гэта палотны "Піла анеўду", "Аляксандра", "Прадчуванне. Мастачка Моныя Ісабэнка", "Лета на зімовай акне", "У летнюю ноч", "Лінда", "Мастацтваўнаўда Тацяна Бембель" (з фонда Нацыянальнага мастацкага музея), самая апошняя па часе створаная — карціна гэтага года "Шахматы".

Анатоль Кузняцоў паказваў калі дваццаці невялікіх падаставы з серыі "Зіоды". Ён імпрэвізаваў, пабудаваны на інтуіцыі, унутранай свабодзе мастака і ў той жа час, на рашы, дык гэта ніколі не не захапляе. Яна адлюстроўвае толькі тое, што занаровае ўласнае, іе, што роднае ёй па дуру, што і каго яна любіць, што прымушае яе перажываць, хвалявацца, плакавацца. Пра гэта палотны "Піла анеўду", "Аляксандра", "Прадчуванне. Мастачка Моныя Ісабэнка", "Лета на зімовай акне", "У летнюю ноч", "Лінда", "Мастацтваўнаўда Тацяна Бембель" (з фонда Нацыянальнага мастацкага музея), самая апошняя па часе створаная — карціна гэтага года "Шахматы".

Канкрэтныя настроі. І пісаць толькі асоб, якіх добра ведае, напрыклад, свайго настаўніка Алехандра Машішоўскага, мастаку Ляду Шануюска і быдлоў. Ды і ў "Агуларпартэж" ён імкнецца звярнуць на сябе як бы збоку, сур'ёзна і пільна, каб зразумеш: хто ёсьць "я" па сваёй сутнасці як твора. Прыягвае партрэт другога яго настаўніка — Леаніда Шамалява, славагата мастака і складанай па характары пасіянарнай асобы, каго Вячаслаў Канстанцінавіч пісаў з натуры яліе гадоў сямнаццаці таму. Атрымаўшы вельмі нечакані вобразны ракурс мадэлі, А. воль зусім не зразуміў яе пластыву і вобразна вызначана, якую паставу перад сабой Рускевіч арабесі быў.

Гастролі абласных тэатраў у сталіцы — заўжды добра. Агледзім?

У разліку на крыўкаў (а дзе гарантыя, што яны прыйдуць?) ці на публіку, больш дакладна — кантынгент гэтай тэатральнай пляцоўкі? Дык мо праславуць мы на 50?"

50 на 50?

Яшчэ раз пра гастролі гомельскай "Маладзёжкі" ў Мінску

Вельмі часта ўласцівай казкам для дзяцей. Садзейнічае гэтаму не толькі музычная афармленне з элементамі джаза, але і праца мастака Святлана Макаранка: умоўныя дзвы на задніку, але добра аформленае азіроўбалота з камяшом, прыдатнае нават для афармлення "жывога кулка" прыроды ў офісных умовах. У гэтых сцэнах ствараюць жывапіс быць цяжка знайсці неабходную гармонію паміж элементамі сучаснага адзення (пажадана яліе і "модных прыкідку") і пазнавальнага вобразу. Дый самі абліччы арганавоў — на што павіны арыентавацца? На іх "мультишчыня" ўрупені — ці больш блізка да рэалістычнасці, часта не вядомая ца-

Вяртаючыся да надрукаванага

"Земля ў кабарэ і фабрыка Піла".

авоску-сетаку для гародніны. Ну, а Сароку невыпадае называючы ў спектаклі "Гушчак-пільняна": гэта, па сутнасці, вобраз настаўніка — у строгіх чорна-белых колах, але з адметнай пельнянай і спалучэнні з брыдкамі. Паліуючы крыку далей за гёсу Міхіла Барсенева, рэжысёр Міхал Крэснабаеў мог бы зрабіць сапраўды счымнай жаксы і ў жаксы гэта часцей прыгажосць, пакада, про-

шы, кватэра — што заўгодна, кахавка, уласна, канкрэтная ачэркава. Белае "чорнае" з Запарожжа засталася, што акрамя гэтай танцавальнаму спектаклі неабходна добрая харэаграфія. "Вязьмак" з Латвіі — што ўласнабне нацыянальнай драматургія патрабуе не меншаго пошукі, чым пастаноўка сусветнай. "Жаніх + нявеста" з Кыргызстана — што любі навамомдны прыём не мае сэнсу пры адсутнасці эместу. "Белая варона" з Малдовы — што рок-опера бэ "драйвавай" аранжыроўкі і хая б мінімальнага тэатрычнага абсталявання (той жа гарнітур у спевакоў) прываблівае, чым абсталяванне чым камянкаво павярным хаварайгі свядомасці герані, літаральна на мяккі жыцця і смерці, і нават з'яўленне ў адной са сцн масак, што ператварае героюў лядз не ў вямпіраў-упроў-роўскага жыцця мёршчыку. Але спектаклю ў цэлым не хапае густу, відэаўнах раз-пораз кахавецца да камядэінайсці. "Паралельныя" з Аргенціны. "Восенская сонца" з Італіі — што традыцыйнасць не сінонім ніякайвай, але любяя дрэўнае можа раптам парываць адоўжанае праўды жыцця. "Мы абавязкова сустракаем найбольш жорсткае выліена тэма чалавечай адзі-

Тэатральная пляшча

Гэтым тэдыем завяршылася беларуская праграма на Міжнародным форуме "ТЭАРТ". Падзеянне яе вярнуце — перадае, будзе відэа-вончы агульнафэстывальны кантэст з улікам замежных спектакляў. Затое самы час паразважаць над агульным замежным прадаставітвам і беларускія спектаклі XXI Міжнароднага тэатральнага фестывалю "Белая века" — што азначана "гульня ў гальчыны трылер", памножана на маладзёжны субкультуры і кратывую рэкламу (на прамеры ўрч Ачынку гледачоў да тэатра павозілі байкеры), можа мець небылавы разгалас. Але "гена без півач" наўрачці спалюць прагу: ці прыйдзе прыцягнута такім чынам моладзь на іншыя спектаклі, якія будуць патрабаваць роздуму? Бо ў цяпераш-

Вітольд Барановская, "Лета на востраве".

Надзея БУНЦЭВІЧ

Замежныя не заўжды лепш Калі меркаваць пра "Белую веку" на падставе толькі некаторых яе самых адметных спектакляў (п. "К" № 39), уражанае застасеца нільпоўным. Бо мастацтва не спадаецца адно з горных вяршыняў, у ім ёсьць і заганчаныя гэтым годам (адна з апошніх работ — "Спакушанне"). Так скажам, паказаў сваю уласную "папітру жыцця". Практычна ўсе тэоры — у матэрыяле (дрэва, слымчн, метал). У лепшыя з іх аўтар імкнецца адлюстроўваць неадначасна, складаныя вобразна-снэвасвая структуры, часам вырашыў складанае мастацка задачу: перасановаць і абалуўчыць сажэт, звязаны з блізкаўскай вясной камітэцкай працы ў выразнасці груктуса на звычных ці некалькі мэтрычна-заваных мастацкіх прыёмах. Можна тажмама "пабачыць" нбнчае, знакі ішы, змяшчэнне матываў, зручч і запэ прасторы. Прыягвае і ідэальнасць скульптара па-дзіцыха радавацца і з'яўляцца свету, асабліва ў анімалістычна і "васкокі" персанажах.

яе пліоха, нельга спынацца адно на "параднай" эстэтыцы 1950-х. "Ноч на параднай Раства" з Чарнігава — што пры адточаным уважальным найусачам можа быць і традыцыйны жанр музычнай камедыі. "Ты-дзір, адвольса да хі-хопа" з Францыі — навоплькі перспектывыя спалучаць не толькі розныя танцавальныя стылі і кірункі, але і школы: тыя ж еўрапейскую і лацінаамерыканскую. "Тамлет. Next" з Краснаярскага краю Расіі — што азначана "гульня ў гальчыны трылер", памножана на маладзёжны субкультуры і кратывую рэкламу (на прамеры ўрч Ачынку гледачоў да тэатра павозілі байкеры), можа мець небылавы разгалас. Але "гена без півач" наўрачці спалюць прагу: ці прыйдзе прыцягнута такім чынам моладзь на іншыя спектаклі, якія будуць патрабаваць роздуму? Бо ў цяпераш-

Сцена спектакля "Дарэган Аляксандра Сірэнева".

Мы ў кантэксце

Сцена спектакля "Дарэган Аляксандра Сірэнева".

Абшар фэсту: чым больш поглядаў, тым лепш

нім выглядзе складанага, неадначасна класічнага тэса ператварыцца ў аб'явае прапалог з залатымі перадазлонныя прапнечнае чыцьа давадце, многая звышца да забуўліваецца. Да таго ж, гумар выкладальнасці ў эстэтыцы тэатра маса, з-за чаго запілінае актуальнасцю элементны вучлінага мастацтва, карнавальнай культуры. "Золата" аказавецца рознай пробы, бо залатым бэ ўслая кава двукосая) паказамкам становіцца Мальвоўна ў вельмі пільнаым, нечака транагрымна ўласнаблені Аляксандра Сукачэва. Падаецца, спектакль не складалася ў адзінае цэлае. Першы дзеі не хапае тэматрыту, на які прабуе тха і не ўмялінене, прынамсі мною, бэсонсунае прасоўванне вешалаз з адзеннем. У другою — тэматрыты энодыяне, але дэяныя звышцаі часам не ў сямія ўдалая кірункі. Рэжысёр Сяргей Кавалевскі шукае новую мастацкую мову, удала ўласнабле "паралельныя сусветы", калі ідзе адначасова пераказ, што здарылася з Вілапай, і што — з яе братам. Але ў вельмі гульнявой ідыяі спектакля становіцца перамога кансамерчызму — культы стабывання Трыюжны сімттом.

Неадначасна быў успрыняты і "Казіны востраў" Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра. Для нас гэты спектакль сімвалізаваў выхад калектыву з перыяду працяглага вядомаму будынку і звязанага з гэтым творага зброўскага замкнення ж крытыкі звярнулі ўвагу на нестыкоўку прыгожай сцнаграфіі, спробы "пашаманіць", выклікаючы "духу австрава", з цымняным агульным ансамблем спектакля, на не заўбеды дэражэ маўленне артыстаў (можа, пераборвалася надта вялікая зала).

Монаспектакль "Панчакі, сонца!" Беларускага палтынага тэатра аднаго акцёра "Зніч" Беларускай дзяржаўнай філармоніі замежнымі крытыкамі публічна не абміраўся. Крыўка да гэтага не дайшла праця, падаецца, аднак стрыманага ўступлага слова. Усё гуче, фестываль у чарговы раз выявіў, як складана прыслугоўвацца да пільны думак пра свае працы. У гэтым снсе вярта браць прыклад з еўрапейска артыстаў: адно тое, як яны цікавіліся разгаласам і самім успрыманнем сваёй творчасці, заслугаюе вага.

Ды усё ж самым, бадай, поўным, груктывым, разнабаковым, з мноствам "за" і "супраць" было абмеркаванае спектаклі гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева". Як па мне, дык трэба было паказваць іншую працу таго ж рэжысёра Цімафея Ільеўскага — "Маладая сімя Язвыне кватэру", якую прывізілі ў сталіцу на гастролі: там і п'еса савецкага чуча была неаб натуральна прыстасавана да цяперашняй рэчаіснасці, і візуальныя сродкі сталіся больш сучаснымі. Але можа зразумець кіравніцтва тэатра, якіе ў усіх працах праславуіт Беларускага гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева". Як па мне, дык трэба было паказваць іншую працу таго ж рэжысёра Цімафея Ільеўскага — "Маладая сімя Язвыне кватэру", якую прывізілі ў сталіцу на гастролі: там і п'еса савецкага чуча была неаб натуральна прыстасавана да цяперашняй рэчаіснасці, і візуальныя сродкі сталіся больш сучаснымі. Але можа зразумець кіравніцтва тэатра, якіе ў усіх працах праславуіт Беларускага гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева".

Ды усё ж самым, бадай, поўным, груктывым, разнабаковым, з мноствам "за" і "супраць" было абмеркаванае спектаклі гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева". Як па мне, дык трэба было паказваць іншую працу таго ж рэжысёра Цімафея Ільеўскага — "Маладая сімя Язвыне кватэру", якую прывізілі ў сталіцу на гастролі: там і п'еса савецкага чуча была неаб натуральна прыстасавана да цяперашняй рэчаіснасці, і візуальныя сродкі сталіся больш сучаснымі. Але можа зразумець кіравніцтва тэатра, якіе ў усіх працах праславуіт Беларускага гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева".

Ды усё ж самым, бадай, поўным, груктывым, разнабаковым, з мноствам "за" і "супраць" было абмеркаванае спектаклі гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева". Як па мне, дык трэба было паказваць іншую працу таго ж рэжысёра Цімафея Ільеўскага — "Маладая сімя Язвыне кватэру", якую прывізілі ў сталіцу на гастролі: там і п'еса савецкага чуча была неаб натуральна прыстасавана да цяперашняй рэчаіснасці, і візуальныя сродкі сталіся больш сучаснымі. Але можа зразумець кіравніцтва тэатра, якіе ў усіх працах праславуіт Беларускага гаспадаруў Брэсцкага дзяржаўнага тэатра драмы і оперы і тэатра маладзёжнага прапнечнага сваяёй Малой залы — "Дарэган Аляксандра Сірэнева".

Пра беларускі тэатр на фэсце "ТЭАРТ" — у наступным нумары.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

— Так, на першым паверсе ідзе ремонт, — пацвярджае Аляксандр Сяргеевіч, які кіруе Палацам тры гады. — Але я перакананы, што не месца фармуе чалавека, а чалавек месца. Канферэнц-залу зрабілі, калектывы нашы (а ўсяго іх у Палацы трыццаць) паспяхова выступаюць за мяжой. У краіне пастаянна займаем першыя месцы на конкурсах, як той жа хор ветэранаў, дзе спяваюць нават 90-гадовыя. Ёсць народны хор "Галасы Палесся", дыксіпенд, "Wasabi Jazz Band".

Спадар Бандарэнка не прыхоўвае, што ёсць праблемы з сістэмамі ацяплення (з-за гэтага не так шмат у ПК займаецца дзяцей), з рамонтам будынка наогул, які адбываецца перманентна і касметычна галоўным чынам сіламі самых супрацоўнікаў. Калісьці ААТ "Гомельдрэў" з прычыны таго, што не магло трымаць гэты ведамасны Палац, перадало яго на баланс горада. На жаль, і ў яго няма такіх сродкаў, каб прывесці тут усё ў поўны парадак адразу.

— Хтосьці можа сказаць, што ў паўрунах працуюць, — гарачыцца Бандарэнка. — А традыцыі захавалі, мы патрэбныя на любых мерапрыемствах. Я не разумею, калі пачынаюць плакацца па тым, які дрэнна жыве беларуская культура. Намалюна яна жыве! У рэальных умовах. Мае людзі дрылі на рынку не ганяючы, яны вядуць і свае гурткі, і яшчэ нешта ў культуры аплачальнае я ім знаходжу, тыя ж дадатковыя канцэрты. У нас не фарбай пахне, а творчасцю!

Павел Аляксандравіч тыкае пальцам у столь: "Паверхам вышэй калісьці рэпетаваў гурт "Gods Tower", а наогул, калі за кожную выхаваную ў Палацы творчую асобу ўзяць грошы з гэтых устаноў культуры, у якіх яны зараз на першых ролях, то ПК даўно ўжо мог бы дазволіць сабе новы, сучасны

Надвор'е не цешыць, але знешня шэраць і непагадзь не павінны ўплываць на актыўнасць і настрой чытачоў "К". Газета, як і раней, чакае лістоў з усёй краіны пра тое, што адбываецца ў сферы.

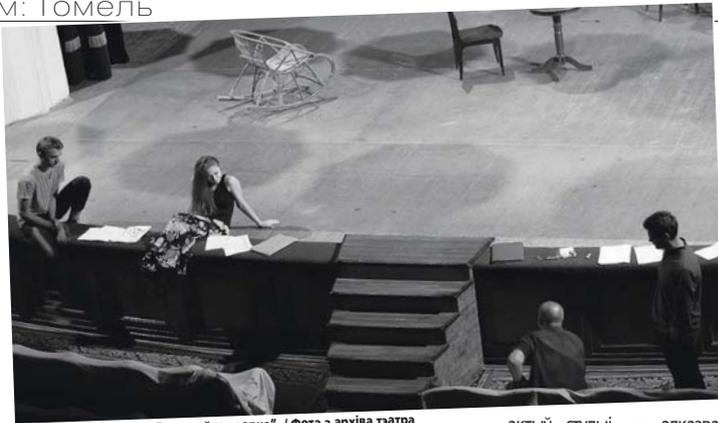
Аліна САУЧАНКА

З 11 па 15 кастрычніка ў Магілёве пройдзе V Міжнародны форум "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства", арганізаваны Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, Магілёўскім аблвыканкам, Магілёўскім абласным метадычным цэнтрам народнай творчасці і культурна-асветнай працы. Мэты форуму накіраваны на развіццё і ўмацаванне міжнародных культурных сувязей, абмен культурнымі і духоўнымі каштоўнасцямі, вопытам работы па захаванні і актуалізацыі нематэрыяльнай культурнай спадчыны, папулярызаванню лепшых традыцый і дасягненняў нацыянальнай, сусветнай

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Гомель

У руках у акцёра — рэжысёр да другога а спектаклю "Сінгаў".

Рэпетыцыя спектакля "Безназоўная зорка". / Фота з архіва тэатра

Падарожжа, што развярэдзіла сэрца

У хоры — не толькі дзядулі, у бібліятэцы збіраюць аўтографы, а культуры патрэбна прасоўванне

будынак". "Знакаміты вакальна-інструментальны ансамбль "Сіняя птушка" бы створаны ў гэтых сценах, праўда, зваўся ён спачатку інакш", — заўважае Аляксандр Бандарэнка.

Пры ўсім ідэалізме ён прызнае, што ў плане развіцця перспектывы ПК выглядаюць не надта вярзана. Напрыклад, таму, што размяшчаецца Палац далёка не ў цэнтры горада, касавыя гастралёры сюды не едуць, "капусту" ў ім не "ссячэш" і стаўка на яго з гэтай прычыны не робіцца. Паставачныя сродкі не вылучаюцца. "Самі зарабляем, з дапамогай, дапусцім, фестывальна-святочных праектаў, якія ў нас у прыярытэце, — скажам, навагоднія прадстаўленні ў вёсцы Бабкіёжкіна (на тэрыторыі агразабуды "Будзьма")". Палац хацеў бы праводзіць больш выязных мерапрыемстваў — у блізкіх да Гомеля вёсках, ад-

нак уласнага транспарту ва ўстанове няма. "Я нейкі час працаваў начальнікам аддзела культуры ў Веткаўскім раёне, дык у мяне быў таякі аўтапарк..."

Паллач пра яго...

Кінатэатр "Мір" выглядае цукерачкай, нібы казанай хаткай, — светлы, акуратна аформлены, здаецца, што і паветра ў ім асаблівае. Чатыры гады таму будынак быў капітальна адрамантаваны ды абсталяваны самай сучаснай тэхнікай. Прыстойны памеру бар, V.I.P.-зала на 6 месцаў, відэазала — на 30. Паллач праводзіць рукою па крэслах залы вялікай:

— Я сядзеў яшчэ на драўляным. Пляццў 10 калеек на дзіцячыя сэнкі і глядзеў з сябрамі "Кінг-Конг жывы". Палаці, вядома, але слёзы хаваці. З бацькам неяк прыйшлі проста паглядзець фільм, не ведаючы, які менавіта будзе дэманстравацца. Паказвалі

"Мяне клічуць Арлекіна". А ў ім пара сцен не для сярэдняга школьнага ўзросту. Выйшаўшы з залы, стараліся нейкі час адзіна на аднаго не глядзець. Кажуць, што з наведваннем кінатэатраў у рэспубліцы справы цяпер ідуць не ідэальна, у тыя гады (пачатак 1990-х) было наогул дрэнна...

Сёння і ў "Міры" ў будні часам адмяняюцца дзённыя паказы — білеты не разыходзяцца (наганяюць "вал" за кошт выхадных). Ёсць "засада" з наведваннем сеансаў, якія заканчваюцца позна, калі перастаюць курсіраваць некаторыя маршруты грамадскага транспарту, і з беларускай кінатрадыцыяй, але крытычнай сітуацыю з гледзцем тут не лічаць. Наадварот, як паведмай дырэктар КВП "Кінатэатр" Мікалай Старасценка (прадпрыемства газразліковага), у падпарадкаванні якога, акрамя "Міра", знаходзяцца яшчэ кінатэатры імя Калініна ды "Кастрыч-

нік", сёлета ў іх пабывала 527 тысяч чалавек. Прыбытак склаў (у недэманіраваных рублях) 15 мільярд, тэмп яго росту ў параўнанні з тым жа перыядам мінулага года — 132 %.

— Калі будучы касавыя фільмы, пойдучы аншлагі ды прыбытак, — кажа Мікалай Пятровіч. — Але мы не сядзім склашы рукі ў чаканні блокбастараў. Падрыхтавалі, да прыкладу, з партнёрамі трансляцыі сусветных культурных тэатральных, оперных, балетных паставак. Гледчы, наколькі бачу, задаволены паслугамі, якія ім прапануюцца. Толькі просіць больш ладзіць сустрэч з замежнымі акцёрамі, але тое — надта затратна.

Перыядычна ў "Міры" ладзіць выставы карцін, прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, літаратурна-мерапрыемстваў, святы для дзяцей.

Я радуся за "Мір", а Паўла "капусту" наконт айчынага кінематографа.

— За апошнія гады была і пара айчынных праектаў, якія можна занесці ў

актыў студыі, — адказвае ён. — Але калі ў "Беларусь-фільма" нешта і з'яўляецца з годнага ўвагі, дык найчасцей як выключэнне — гэта значыць як бесперабойная, заўсёды якасная машына ён не працуе. А яшчэ перастаюць здымацца казкі, дзіцячы-аюнацкі кантэнт знікае. Або рэжысёры маладыя ёсць, якія робяць класнае незалежнае кіно, а ў дзяржаўнае з іх прабіваюцца адзінкі, і тое чамусці там хутка пачынаюць бускаваць, у выніку — вяртаюцца ў андрэграўнд. Не магу паверыць і ў тое, што няма добрых сцэнарыяў, але многае з таго, што перамагае на спецыяльных конкурсах, асабіста ў мяне даверу не выклікае. Парадокс усю паасобку ў нашым кіно хапае — цікавых рэжысёраў, артыстаў, тэхнічнага персаналу найвышэйшага ўзроўню, моцных прафесійных мастакоў і гэтак далей, а сабраць усё разам у нешта годнае атрымліваецца вельмі рэдка. Таму і залы на беларускіх стужках пустыя. І мы вельмі залежны ад расійскага кінавытворчых, абслугоўваючы яго. І не ўкладваем у сябе, што вядзе да страты твару свайго, да дэградацыі беларускага кінамастацтва. І вядзе. Колькі праблем сёння ва Украіне, а якая "дзвіжуха" там у нацыянальнай культуры! І іншае — няма разумення таго, як працаваць з гэтым прадуктам, прасоўваць яго, раскручваць.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Культурныя ракурсы

Надзея Уава на ўрачыстых да 100-годдзя Русен Маісеўкі.

Адзін з экспанатаў праекта "Сам мурав' бібліятэж".

звычайных кніг (музычных, з махнатымі старонкамі, кнігі-пазлы, з 3D-маляўкамі, кнігі на кольцах, з выразанымі старонкамі, аб'ёмнымі маляўкамі), бібліяцэкі, берадзяныя граматы і бібліятэчнага дамавіка — Стэлажэва, — які дбае пра стан літаратуры, абсталявання, а таксама забяспечвае дзяцей. Яны, у сваю

чаргу, пазнаёміліся са шматлікімі цікавосткамі з бібліятэчнага свету. За інфармацыю дзякуем бібліятэкару Марыне Петрашэвіч.

Васіль Каткавец, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Любанскага** райвыканкама, узгадуе пра Дзень работнікаў культуры, што заўтра адна-

чаюць у краіне, а разам з ім і сваіх паважаных калег з розных куткоў Беларусі, тых, хто плённа працуе або знаходзіцца на заслужаным адпачынку і тых, каго даўно ўжо няма з імі. Васіль Заруба, Валерый Фейхман, Анатолій Акушэвіч, Рыгор Бысюк, Марыя Палак, Уладзімір Шляговец, Васіль Налівайка, Уладзімір Самсо-

І зноў аб прасоўванні

У Цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Аляксандра Герцэна груззіяў кнігамі мікрааўтобус, які павінен быў развезці новыя паступленні па астатніх гомельскіх бібліятэках. У пачатку матэрыялу я схітраваў, бо сюды Павел Аляксандравіч у юнацтве не завітваў ні разу: ён наведваў “раёнку”, ды і тое не часта, бо ў сваёй хаце разнастайнай літаратуры яму хапала. Але ў ЦГБ яе дырэктар Таццяна Уласава, якая ўзначальвае і Дзяржаўную ўстанову “Сетка публічных бібліятэк горада Гомеля” (яна размяшчаецца ў тым жа будынку, што і “цэнтралка”), распавяла нам пра тое, што адбываецца са сярэднестатыстычнымі бібліятэкамі наогул.

З ЦГБ нічога дрэннага, таму што гледзіцца яна казанча, з мноствам тэхнічных наваротаў, сучасным абсталяваннем, там усё прадумана да дробязяў і ўсё, як кажуць, для народа.

— Шчыра прызнаюся, беларускую мову я да нейкага моманту... нават не любіў, — адкрыта гаворыць акцёр. — Маім улюбённым пісьменнікам і па гэты дзень з’яўляецца Гогаля. Але калі, пасталеўшы, пад уплывам тэатральнай атмасферы, што называецца, нырнуў як след у гісторыю Беларусі, у яе мову, культуру, то ўсё гэта вельмі хутка адбілася на маім унутраным свеце (мая сям’я — беларускамоўная, уключаючы жонку, што родам з Мурманска). І бядка, што акрамя абоймы ў 15—20 класікаў, беларусы больш нікога са сваіх пісьменнікаў па вялікім рахунку не ведаюць. Але, пэўна, гэта не такая ўжо праблема для нас...

Таццяна Савельёўна падзяляе неспакой Паўла Аляксандравіча і звязвае непапулярнасць беларускай літаратуры таксама і з тым, што яе не ўмеюць прасоўваць, у добрым сэнсе навізаць чытачу. “На архі” ад дырэктара дастаецца

З Вясельнем Курпачэўскага за праграму альбому (злева на здымку — вясельнік Паўла).

Палац культуры “Вясельнік”.

Таццяна Уласава ў “Музеі аўтографу”.

“Міры” не адно бласбастары, але і рэтраспектыва стужак Віктара Турана да яго ўроўня.

СМІ, якія, адгукнуўшыся на нейкія даты, падзеі, новыя творы, вельмі хутка забываюць пра тых, каго яны “прыручылі”, далей не рыхаюць імёны ў народ. Спадарыня Уласава наракае і на тое, што ў грамадстве няма сур’ёзных абмеркаванняў, дыспутаў, спрэчак вакол літаратуры. У ЦГБ ж беларускае пашыраюць здаўна і стала. Ужо дваццаць год тут праводзяцца паязданні літаратурна-мастацкага салона “Сустрэчы на Замкавай”, у яго рамках праходзяць прэзентацыі, вечарыны, сустрэчы з пісьменнікамі. Які вынік — запатрабаванасць іх кніг. Праўда, канстатуе дырэктар, кола аматараў, што выбіраюць беларускае, не надта шырокае.

— Дык як, на ваш погляд, жывуць шагавова бібліятэкі, Таццяна Савельёўна? — як бачыць, а не

забыўшы пра сярэднестатыстычныя ўстановы. — І яны, і мы сапраўды ператвараемся ў культурна-забуйляльныя цэнтры. “Б’емся” любімымі сродкамі за наведванне, за яго бясконы рост. А, значыць, нехта дадае і тых “аддаленых карыстальнікаў”, хто на пяць секунд выпадкова заішоў на сайт бібліятэкі. Выдумляюцца формы ўцягвання наведвальнікаў, “за вушы” прыцягнутыя да кнігі, не тое, што нашы “Музей аўтографу” або “Бібліяноч” — апошняя была прысвечана Яну Баршчэўскаму і яго “Шляхіцу Завальню...”, калі ўсё памышканне ператварылася ў імпрэзу-квэст, па афармленні, пастаўнава звязаную з творам.

У шараговых бібліятэках не хапае новых кніг — вылучаныя сродкі не дазваляюць набываць усё тое, што на слыху, што актуальна. Павольна ідзе аўтаматызацыя,

абсталяванне камп’ютарнай ды артэхнікай, падключэнне да інтэрнэту: у “Сетку...” уваходзіць 16 бібліятэк і толькі 5 з іх нармальна аўтаматызаваны, ва ўсіх астатніх камп’ютары “дыхаюць на ладан”. “У гэтым сэнсе мне проста сорамна за наш горад, — уздыхае дырэктар. — Пра інтэр’еры ды камфорт асобных “сярэднестатыстычных” бібліятэк, думаю, казаць будзе лішнім...”

Выконваючы абавязкі тэатра?

Не лішнім у заключэнні будзе пагутарыць пра тэатр. З 1995-га па 2002-гі год паралельна з вучобай у БДАМ Харланчук-Южаковіч служыў у Гомельскім абласным драматычным тэатры. У мінулы годзе ён паставіў тут ваенную драму “Ён. Яна. Вайна” паводле апавесці Васіля Быкава “Альпійская балада”. 9 кастрычніка на сцэне ГАДТ — новы падару-

нак ад Паўла Аляксандравіча (з суржысёрам — вядомым пастаноўчыкам і прадзюсарам Зміцерам Саладухам): прэм’ера п’есы “Безназоўная зорка”. (Калі вы глядзіце тэлевізар, дык чакайце яшчэ адну прэм’еру — расійскага серыяла “Анёл-ахоўнік”, у якім наш герой толькі з’яўся.) Аб творчых дасягненнях ды планах тэатра не так даўно ў нашай газеце распавядаў яго мастак кіраўнік Сяргей Лагуценка, мы ж з выконваючым абавязкі дырэктара Сяргеем Гульчыным гутарылі, у асноўным, аб праблемах устаноў.

— Галоўная з іх, — кажа Сяргей Уладзіміравіч, — частая змена кіраўніка. Ён жа не проста збірае вакол сябе асобаў, а дае ім раскрывацца, з ім прыходзяць новыя пастаўкі, старыя жывуць некалькі іншым жыццём. А калі кожныя два-тры гады ў тэатры надыходзіць чарговая нявызначанасць з

дырэктарам, як цяпер, гэта згубна адбываецца на творчым працэсе. Акцёры расцэнююцца, думаюць пра штоscopy старонняе, самі спрабуюць быць адміністратарамі, узнікаюць інтрыгі... Ці ўсё наогул даходзіць да поўнай апатыі. Спектаклі тады выконваюцца па-іншаму, і публіка гэта бачыць, і перастае хадзіць у тэатр.

— Раздробненасць акцёрскай трупы я адчуў, адсутнасць зацікаўленасці ў тым праекце, які прапанаваў мы з Лагуценкам, — спачатку, — Павел Аляксандравіч падтрымлівае Гульчына. — Але да канца першага месяца працы нейкае пацяпленне паміж намі наступіла. Нельга сказаць, што я з такім ужо аптымизмам гляджу на хуткае акрыянне тэатра, але з піке ён павольна выходзіць.

Спадар Гульчын выконвае абавязкі дырэктара ўжо раз у пяты, адпаведна, больш-менш зразумела, у якой форме доўгі час знаходзіцца ўстанова. У барацьбе за гледачую тэатр пускаецца ў вядомыя ўсім цяжка, прапагандаючы камедыі. Не ўсё добра з матэрыяльна-тэхнічнай базай, так, тэрмінова патрабуе прывядзення ў належны стан тырыстарнага сістэма — сэрца энергетыкі тэатра, маюць патрэбу ў абнаўленні дэкарацыі, гардэрб.

“Стрэлкі” ад Паўла

— Наша падарожжа развядзіла штоscopy ў мяне вось тут, — Павел Аляксандравіч прыкладае далонь да сэрца. — Адгукнулася і на прыемныя ўспаміны, і на тую не надта радасную інфармацыю, якую мы атрымалі. Не хочацца пераводзіць усе стрэлкі на дзяржаў, яна, зразумела, сутыкаецца са складанасцямі ў эканоміцы, але ўсё ж пайобай ёй трэба надаваць увагу сваёй культуры. Магчыма, я буду залішч не катэгорычным, але, як мне здаецца, не вельмі яна ў апошнюю верыць, сумняваецца, што ў культуры можна і неабходна ўкладаць...

“Кіжыны людзі” ў Нацыянальнай.

Ахоноваўскі калектыў аганідае 30-годдзе.

Юлія Урэвонкі і дзеці ў “Гэты святочны час”.

наў, Аляксандр Рамановіч, Уладзімір Шулякоўскі, Яўген Сушко, Святлана Берасоўская, Людміла Дударова, Сяргей Агвевіч, Вікенцій Адамовіч. “Сёння, у наш складаны час, гапоўнае захаваць сваю адметнасць і непаўторнасць і зрабіць усё, каб нацыянальная культура стала гапоўным ідэалагічным аспектам дзейнасці кожнага рэгіёна”, — падкрэсліў Васіль Сцяпанавіч.

У **Бабруйску** ў верасні зрабілі ступку на прафесійныя святы. Таму ў рамках акцыі “У гэты святочны час” мастацкія калектывы горада падарылі супрацоўнікам следчага камітэта, работнікам лесу і машынабудавання, установам адукацыі і культуры добры настрой. “Вядома, традыцыя займее працяг”, — паведаміла Ірына Аўсяннікава, метадыст арганізацыйна-метадычнага аддзела Палаца мастацтваў.

Народны фальклорны гурт вёскі **Ахонова**, што ў **Дзятлаўскім** раёне Гродзеншчыны адзначае восенню 30 гадоў. Гэты калектыў вядомы не толькі за межамі свайго рэгіёна: ён выступаў і ў Мін-

ску, і ў Гродне, і ў Лідзе. Нядарназва ўдзельнічаў у тэлеперадачы “Запрашаем на вячоркі”. Творы з рэпертуару гурта увайшлі ў кнігу Тамары Варфаламеявай “Песні беларускага Панямоння”.

А ў сельскай бібліятэцы аграгарадка **Гальшаны (Ашмянскі раён, Гродзенская вобласць)** адзначылі Міжнародны дзень пажылых людзей. 1 кастрычніка адбыўся літаратурна-музычны вечар “Душы не хочацца спакою”, на які сабраліся чытач-пенсіянеры, каб пагутарыць і атрымаць прыемныя ўражанні. Ліст пра тое мы атрымалі ад загадчыка ўстановы Алены Юневіч.

30 верасня ў **Правамасткоўскай сельскай бібліятэцы**, як піша метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Мастоўскай раённай бібліятэкі Вольга Коршун, у рамках конкурсу “Год культуры кроччыць па краіне” адбыўся вечар, прымеркаваны да 125-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Падчас мерапрыемства гучалі творы беларускага класіка, вершы, прысвечаныя яго постаці.

“Чым адзначыўся верасень на Гомельшчыне, акрамя Дня беларускага пісьменства ды гарадскіх свят? — задаецца ў сваім лісце пільпаннем маладосці навуковы супрацоўнік Музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля Алена Калугіна. — Днём памяці мастака Яўсея Маісеенкі ў **Буда-Кашалёўскай** мастацкай галерэі ў нагоды 100-годдзя з дня яго нараджэння”. Далей сталы пазаштатны аўтар “К” піша: “Прыязна сустракала гасцей дырэктар галерэі Людміла Жукава. Праграма мерапрыемства трымала увагу гледачоў. Многія з юнакоў і дзяўчат, што патрапілі на Дзень памяці Маісеенкі, дагэтуль не ведалі пра свайго знакамітага земляка амаль нічога. Вельмі ўдала, што супрацоўнікі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь прывезлі фільм пра прыезд Яўсея Маісеенкі на радзіму ў 1975-м. Чаго каштуе момант, калі маці Яўсея распавядала, чаму яе сын такі негаваркі: “Суседка казалі: таму, што брахаць не ўмее”.

У зале прысутнічалі сваёй Маісеенкі. Дарчыня, у родзе пачалася дынастыя архітэктараў. Напрыклад, пляменнік Яўсея Маісеенкі распавядаў праект будаўніцтва галерэі ў Буда-Кашалёве. Цудоўна спявала артыстка Святлана Машкала з Пружан, з якімі ў галерэі партнёрскія сувязі. Госьць з Санкт-Пецярбурга Валерый Выбаржанін, які ладзіць мастацкія пленры на базе галерэі, падаваў карціну з выявай Маісеенкі пэндзям вучня мастака Сяргея Кічка. Бралі слова вядучы супрацоўнік НММ, даследчык мастацтва і асобы Маісеенкі Надзея Усава, прадстаўнікі мясцовай улады, гомельскі скульптар Дзмітрый Папоў, паэт Анатоль Эжаў.

А мне з сумам згадаўся аўтограф ад 15 верасня 1977 года на манарграфіі мастака у гомельскім Музеі палацава-паркавага ансамбля. Маісеенка піша, што спадзяецца на персанальную выставу ў Гомелі. Дагэтуль і чакаем сустрачы з яго карцінамі — прыкладам сапраўднага мастацтва. Мо тое і спраўдзіцца?”

Раяльна і сюітна

Дырыжор Хобарт Эрл, Аксана Волкава і Далі Гуцарыца.

Міжнародны дзень музыкі, які святкуюцца 1 кастрычніка, адзначылі і ў Беларусі. У сталічнай філармоніі ў рамках Міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета выступілі знакаміты піяніст, народны артыст Расіі Мікалай Луганскі. А Вялікі тэатр прымеркаваў да свята праграму “Музыка на ўсе часы”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Мікалай Луганскі выступаў з Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі, за пульт якога стаяў запрошаны расійскі дырыжор Аляксей Шацкі. У другім аддзяленні выконвалася рахаманінаўска “Рапсодыя на тэму Паганіні”, потым саліст шмат іграў “На біс”. Пачаўся ж канцэрт з сімфанічнай пэмы “Прэлюдыі” Ліста, дзе сакваіта, надзвычай “цялесна” гучалі струнныя з падкрэсленымі тэмбрамі вялянчолу і кантрабасаў, магуча наступалі медныя. А заўважнае ў некаторых момантах крыху хісткае “плаванне” валторнаў толькі прыля хвалевай драматургіі, выяўляючы нястрымныя пошукі, што вядзе рамантычны герой. На ролю апошняга мог прэтэндаваць і сам дырыжор (дарэчы, канцэртуючы скрыпач) — з амаль піаністычнай кісцю, доўгімі пальцамі, што быццам ствараюць музыку адно рухамі. Аркестр быў добра збалансаваны, скрозь уся яго моц без асаблівых праблем прарывалася капежныя струмчыкі арфы, а выразныя фразы струнных ледзь не выціскалі слязу ва ўдзячных слухачоў.

У Трэцім канцэрте Пракоф’ева ўсе позіркі скіраваліся на саліста, які пазіцыянаваў сябе не столькі адзіным лідарам, колькі, адпаведна партытуры, годным партнёрам агульнага музычнага кангламерата. Луганскі нідзе не выпінаў сваю партыю, падзяляючы складаную фактуру на “раялы і ўсё астатняе”. Ён уступаў не столькі ў саборніцтва, колькі ў дыялогі на роўных (у тым ліку, з кастанэтам), ахопліваючы ўсе фарбы фартэп’янанага тэмбра. Не з’яўляючы сухімі гучаннямі, іграў па-руску ярка, малюўчы: востра, з трывожным рокатам, іранічна-казачна, задзірства, кірмашова, “крыштальна” — у кожным раздзеле па-новаму. У шалёных пасажах была чуваць кожная нотка, лірыччя ж тэмы нідзе не рамантызаваліся, застаючыся прыналежнымі да XX стагоддзя і пракоф’еўскага стылю. Аркестру, магчыма, часам не хапала сінхроннасці. Ён, ён не “квакаў”, імкнуўся патрапіць у ноту з салістам, але, здавалася, і не дыхаў разам з ім, пакаючы ўражанне, што гэты піяніст “прыстаюваецца” да аркестрантаў, а не наадварот.

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі святкаваў Дзень музыкі з большай урачыстасцю. Перад пачаткам канцэрта “Музыка на ўсе часы” у фая

грала тры “Ларэля”, складзенае з флейты, скрыпкі і вялянчолі. У вельмі працяглам па часе антракце (бо сцэну, занятую аркестрам, трэба было падрыхтаваць да балетнага спектакля “Карміна Бурана”) — ансамбль струнных “Серэнада”. Так што замест аднаго заняўленага канцэрта публіка атрымала адрозны тры, нічым не горшыя адзін за другі.

Вядома, з цікавасцю чакалася выступленне юнай расійскай вялянчолісткі, лаўрата Міжнароднага конкурсу імя Сяргея Кнущавіцкага Далі Гуцарыцавай (дзякуючы яе ўдзелу на канцэрт адгукнуліся расійскія СМІ). Цікаваць узрасла і таму, што ў нас моцная вялянчолельная школа, прадастаўлена найперш выхаванцамі Уладзіміра Перліна, і таму, што менавіта для Далі была створана Сюіта Канстанціна Баярскага — брытанска-расійскага скрыпача і кампазітара, канцэртмайстра аркестра Каралеўскага операнага тэатра Ковент-Гардэн у Лондане.

Асаблівы настрой стварыла і сцэнаграфія, пазначаная з карціны царскага балю ў “Пікавай даме” Чайкоўскага, і “Святочная ўверцюра” Шастаковіча, што на ўсю моц дманструе кампазітарскі талент гэтага легендарнага творцы, які вывёўся нават у падобным “заказным” творчы, прымеркаваным да адкрыцця ў 1954 годзе фантана на ВДНГ. Такое атачэнне патрабавала адпаведнага ўроўню і ад згаданай сюіты для галсы, вялянчолі і аркестра, і ад першага ў Беларусі яе выканання. А між тым, музыканты былі пастаўлены ў складаныя ўмовы. Твор прывічачуся для сапра, а салісткі павінна была выступіць наша сусветна знакамита мецца Аксана Волкава. Вакальнае партыю адаптавалі, але гэта пацягнула за сабой і некаторыя змены ва ўсім творы цапкам. Той жа вялянчолельны са спрытнасцю прафесіянала трэба было прыставацца да ўнесеныя змяненні, але ўсе дапамагалі ёй справіцца са складанай партыяй. А дырыжор Хобарт Эрл, раз-пораз спускаючы з под’яму, уласнаручна пераварочваў ёй нотныя старонкі. Урадзжэнец Венесуэлы, ён вучыўся ў Шатландыі, Ірландыі, Англіі, ЗША, Аўстрыі і ўжо 15 гадоў узначальвае аркестр Адэкскай філармоніі. А да нас патрапіў упершыню, у поўным сэнсе выраптаўваючы сітуацыю, бо напярэдадні канцэрта захварэў запрошаны правесці праграму іншы дырыжор.

Публіка не здагадалася ні пра якія “паводныя камяні” і неспрыяльныя абставіны. А голас Аксаны Волкавай, у той вечар асабліва краўчыя, багаты на абертоны і мяккае зьяне акаміту, і дагэтуль гучыць у вушах. Адно бліжэйшы: педачоў, магчыма, малюць быць больш, каб больш актыўна падкрэплівалася, што паста “будуць танцы” — не канцэртнае, а балетнае, пастаўленае 33 гады таму Валянцінам Елізар’евым у асабленне “Карміны Бураны”. К

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыліся IV Міжнародны кангрэс “Бібліятэка як феномен культуры” і XVI Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Менеджмент бібліятэч ВНУ”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Сёлетні форум выдаўся прадстаўнічым: як адначасна падчас адкрыцця мерапрыемства дырэктар галоўнай бібліятэкі краіны Раман Матульскі, на кангрэсе прысутнічала 650 дэлегатаў з 14 краін свету. Ды і склад арганізатараў таксама уражваў: акрамя Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, самой Нацыянальнай бібліятэкі, Фундаментальнай бібліятэкі Белдзяржуніверсітэта і Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі дапамогу форуму аказалі кампаніі “Thomson Reuters”, “Агенства Уладзіміра Граўцова”, “Ebsco publishing”, пасольствы Францыі і ЗША ў Беларусі, а таксама Інстытут імя Гэтэ.

Удзельнікі кангрэса цягам двух дзён маглі пазнаёміцца з тэхнічнымі і тэхналагічнымі навацямі, наведваючы выстаўку выдавецкай прадукцыі, электронных інфармацыйных рэсурсаў і сэрвісаў, што працавала на другім паверсе ўстановы, а яшчэ — завітаць на дзве выставы, урачыста адкрытыя ў Нацыянальнай бібліятэцы 5 кастрычніка. Адна з іх распавядала пра гісторыю і сучасную дзейнасць Фундаментальнай бібліятэкі БДУ, другая — прэзентавала фотапраект “Кніжныя людзі” з супрацоўнікамі гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі ў галоўных ролях. Перад пачаткам пленарных дакладаў адбылося ўзнагароджанне пераможцаў XXIV Рэспубліканскага конкурсу “Бібліятэка — асродак нацыянальнай культуры” і II Рэспубліканскага конкурсу “Бібліятэка — цэнтр духоўна-маральнай асветы і выхавання”.

Тэма кангрэса і канферэнцыі гэтага года гучала даволі маштабна: “Інфармацыйныя рэсурсы бібліятэк і адукацыйных, навуковых і сацыякультурных асродкаў”. Адкрыў дыскусію даклад Рамана Матульскага, у якім дырэктар Нацыянальнай падрабязна прааналізаваў ход аптымізацыі бібліятэчных устаноў у Беларусі, а таксама прывёў лічбы з даследавання шэрагу паказчыкаў аічныхных “кніжніц” і параўнанні з бібліятэкамі краін-суседзяў, Германіі і Фінляндыі. Як аказалася, па многіх параметрах (колькасць бібліятэк на тысячу жыхароў, абарачальнасць і абнаўляльнасць фондаў, кнігавядучы і гэтак далей) беларускія бібліятэкі выглядаюць няблага, нават з улікам таго скарачэння сеткі, якое адбылася ў нашай краіне яшчэ з сярэдзіны мінулага стагоддзя. Перакос, у асноўным, абдуваецца — і гэта зразумела — у аблоўчэнні гарадскіх і сельскіх жыхароў: колькасць і якасць бібліятэчных паслуг сёння больш высокая ў горадзе, чым на сяле. Выйсце тут, мабыць, адно: развіццё і пашырэнне сеткі мабільных бібліятэк, забяспечаных усім неабходным сучасным абсталяваннем, бо стацыянарныя бібліятэкі, зразумела, абыходзяцца дзяржаве нашмат даражэй за бібліюсы.

Дырэктар бібліятэкі Берлінскага ўніверсітэта імя Гумбальта Андрэас Дзеквіц у сваім дакладзе распавядаў пра “воблачныя” тэхналогіі ў бібліятэчнай сферы, пра тую праблему і пытанні, якія цяпер стаяць перад бібліятэкамі розных краін свету.

Цяпер у бібліятэч з’явілася шмат канкурэнтаў, пачынаючы ад “Google” і сацыяльных сетак ды заканчваючы буйнымі выдавецтвамі свету, якія прадастаўляюць інфармацыйны карыстальнікам амаль імгненна і бясплатна, — адначасна Дзеквіц. — Таму і мы ў сваёй далейшай працы павінны арыентавацца

на карыстальніка, рабіць усё для таго, каб нашы чытачы маглі лёгка і проста атрымаць патрэбную ім літаратуру ды інфармацыю праз інтэрнэт і “воблачныя” тэхналогіі.

Для гэтага, па словах прадстаўніка нямецкай бібліятэчнай супольнасці, спецыялістам з усяго свету трэба спачатку правесці вялікую зладжаную работу па авадваненні найноўшымі інфармацыйнымі тэхналогіямі, укараненні сусветных стандартаў каталізацыі бібліятэчных даных, а таксама прыняццяў апрацоўкі вялікіх аб’ёмаў інфармацыі. Задача, што і скажаць, складаная. І не толькі ў сусветным маштабе, але і з улікам тых тэндэнцый у галіне інфарматызацыі аічныхных бібліятэк, якія сёння назіраюцца ў нашай рэспубліцы. Менавіта пра гэтыя пытанні ішла гаворка ў дакладзе загадчыцы навукова-даследчыцкага аддзела бібліятэказнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Марыны Пшыбытка.

налогій найбольш не хапае іхняй устаноўе. Некаторыя адказы спецыялістаў Нацыянальнай (ды і слухачоў даклада), папраўдзе, уразілі: хтосьці пісаў, што ім не стае піяніна, хета згадаў пра недахоп бяжна ці акардэона ў, нагадаў, бібліятэчнай устаноўе... Пакіну гэты факт без каментарыяў — і так усё зразумела...

Да Сеціва, які вынікае з даклада, падключаны 57 % аічныхных бібліятэк (з іх публічнаы бібліятэкі маюць значна большы паказчык — 70 % падключэння да інтэрнэту), электронную пошту маюць 40 % распандэнтаў (публічных — 68 %). Самае цікавае, што свае сайты на сёння зрабілі ўсяго 6,2 % з усіх аптытных “кніжніц”...

Яшчэ менш сябе пазіцыянуюць і “раскручваюць” бібліятэкары ў сацыяльных сетках: такіх “праснурых” аічныхных “кніжніц” сёння ўсяго 3,8 % з ліку аптытных. Як адзначыла Марына Пшыбытка, цалкам верагодна, што доступ да сацыяль-

Працаваць бы ў “воблаку”, ды піяніна ням

Па словах дакладчыка, цягам 2014 — 2016 гадоў спецыялісты Нацыянальнай праводзілі даследаванне па пытанні інфарматызацыі бібліятэчных устаноў краіны. Для вырашэння пастаўленай задачы сурьёзнай галоўнай бібліятэкі Беларусі распрацавалі пэўныя крытэрыі аічныхных інфарматызацыі бібліятэк і стварылі на іх базе аптытальнік на зададзенай тэме. Пасля гэты аптытальнік быў разасланы ва ўсе бібліятэчныя ўстановы, падпарадкаваныя міністэрствам і ведамствам краіны. Адказ удалося атрымаць больш чым ад 5 тысяч бібліятэк Беларусі.

Лічыць, што і казаць, атрымаліся цікавыя і... даволі сумныя. Так, бібліятэкары прызнаваліся ў нізкім узроўні інфарматызацыі сваіх “кніжніц”. Напрыклад, найўнасца камп’ютары ў бібліятэцы адзначалася толькі ў 77,5 % выпадкаў, а 15 % з ліку аптытных увогуле напісалі пра адсутнасць любой інфармацыйнай тэхнікі (ПК, планшэт, ноўтбук, тэлефон) у сваёй устаноўе. Прыкра, што і наўная камп’ютарная тэхніка ў 57 % адказаў эксплуатавалася бібліятэкарамі больш чым 5 гадоў. Абнавіць яе цягам бліжэйшых двух гадоў плануецца толькі 16,5 % распандэнтаў, адказ “не плануем абнаўлення” быў атрыманы ад 48 % аптытных...

Не магу не прывесці і такі факт: як адзначыла Марына Пшыбытка, у графе “інфарматызацыя вашай устаноўы” ў аптытальніку быў пакінуты вольны радок для таго, каб бібліятэкары напісалі, чаго з ліку найноўшых інфармацыйных тэх-

ных сетак у некаторых арганізацыях мог быць проста закрыты: маўляў, каб бібліятэкары не гублялі працоўны час на вандроўкі па сваіх акаўнтах. Але, дадам ужо ад сябе, гэта наўрад ці можна лічыць галоўнай прычынай: што забараняе бібліятэкарам самім ствараць свае старонкі ў Сеціве, піярць устаноўе самастойна, дадаючы цікавую інфармацыю і запрашаючы на імпрэзы? Гаворку тут, мабыць, трэба весці пра незацікаўленасць саміх бібліятэкараў і іхнюю не надта добрую ў названых адносінах кваліфікацыю.

У доках спашлюся на лічбы з таго ж даклада: толькі 71,9 % распандэнтаў адзначылі, што свабодна валодаюць камп’ютарам, 69 % — што добра арыентуюцца ў інтэрнэце. Шукаць і знаходзіць інфармацыю ў базах даных могуць на сёння толькі 42 % аптытных, а навывкі працы з модулямі аўтаматызаванай бібліятэчнай інфармацыйнай сістэмы (АБІС) маюць 34 % бібліятэкараў...

Лічыць, якія прагучалі падчас даклада, — гаваркія. Яны сведчаць, што інфарматызацыя бібліятэк ідзе не так гладка і хутка, як думалася раней. Ці змогуць за сіцыі тэрмін вырашыць надзённым пытанні спецыялісты галіны? Адначасна толькі, што з падобнымі “баянамі” і “піянінамі” знайсці сваё месца ў свеце “воблачных” тэхналогій і ў сусветнай супольнасці аічныхных спецыялістам будзе складана. І міжнародны кангрэс і канферэнцыі наўрад ці вельмі ў тым паспрыяюць...

Фотафакт

Фотавыстава “Браслаўскія зоры” адкрылася ў мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” 30 верасня. Лепшыя кравявіды Браслава са сваіх архіваў паказалі Юрыі Акудовіч, Дзмітрый Бельскі, Антон Варэнік, Таццяна Ермалаева, Юрыі Жарко, Яна Красікава, Галіна Ламака, Віктар Малышчыц, Альфрэд Мікус, Наталія Параневіч, Марына Пархімчык, Алена Пярмяранцава. Куратарам выставы выступіў фатограф Юрыі Івановіч, ініцыятарам падзеі стаў Юрыі Жарко, мясцовы неабыяковы да культуры і турызму бізнесмен.

Хто каго

Даваць рэгулярныя, убудаваныя ў нейкі план, сольныя канцэрты па краіне Аляксей Хлястоў пачаў са студзеня 2004 года.

— Што з тых часоў змянялася ў маім гастрольным жыцці і вакол яго?.. — задумваецца артыст. — Тэма яго павялічылася: калі раней я даваў адзін вялізны канцэрт у дзень, то цяпер за суткі магу выступіць тройчы, прычым — у розных населеных пунктах! Многія дамы культуры прывялі ў належны стан, ад некаторых з такіх проста “збянтэжанаць” бяра — у добрым сэнсе гэтага слова. І самі будынкі выглядаюць выдатна, і абсталяванне са святлом у іх, наколькі гэта магчыма, адпавядае сучасным патрабаванням. Работнікі іх, калі абгуляць, таксама на сваім месцы. Не, усялякае, вядома, здарэцца, напрыклад, калі прымаючы бок у нейкіх момантах “распісваецца” ва ўласнай бездапаможнасці, але ў цэлым тэндэнцыя да пагаршэння ў гэтым сэнсе няма.

А раздражненне Аляксея тое, што ў некаторых гарадах проста адмахваюцца ад беларускіх артыстаў: “Там наогул культурнае жыццё нібы памерла, такое ўражанне закрадаецца. Касы не працуюць, ніякіх афіш няма, з адміністрацыі ДК нікога знайсці немагчыма”. Зыходзячы са свайго туравага канцэртнага вопыту, Хлястоў ведае: чым далейшыя ягоны выступ геаграфічна ад Мінска ды Мінскай вобласці, тым ён і арганізаваны будзе лепш. (Прыемныя “выключэнні” здароўца, як у Дзяржынску, да прыкладу.) “Асобныя калястальнічыя кіраўнікі ўстаноў клубнага тыпу злёгка заеліся. Глядзіш у іх вочы, а там такая абьякаваецца і да мяне як да артыста, і да сваёй працы. Вядома, кіраўнікам ДК выгадна практаваць замежных артыстаў катэгорыі “А”. У іх цэннік на білеты нашмат вышэйшы, то бок і прыбытак у дамоў культуры іншы. А ёсць яшчэ выканаўцы катэгорыі “В”, “С”, якія таксама ў літаральным сэнсе адбіраюць грошы ў нашых. З камерцыйнага пункту гледжання адміністрацыі ДК маюць рацыю. Але няўжо ў некаторых такіх дзячачу пацуцца адказнасці перад айчыннымі артыстамі, перад родным мастацтвам? Што, ім усё адно, што будзе з беларускай папулярнай музыкой праз пару-тройку гадоў? Бо нам у такой “барацьбе” з калегамі з-за мяжы не пакідаюць шанцаў на выжыванне. Я хацеў бы паглядзець, што сталася б з дырэктарам якога-небудзь украінскага цэнтру культуры, каб ён адмовіў у выступе ў сябе свайму музыканту на карысць замежнага. Вось дзе патрыятызм, здаровы, правільны, вось дзе падтрымка роднай культуры! А наш патэлефануе, выключыць мяне на дзень горада за зусім умоўны ганарар, а потым нос верне: “Нічога не магу зрабіць, у мяне хутка Стас Міхайлаў”. Усё, заслона, ніякага “фідбэка”. Часам складаецца адчуванне, што нас наогул за артыстаў не лічаць: “Давай, ідзі за

У тур са сваім журналістам...

Мы едем у Дзяржынск Мінскай вобласці. Хто гэтыя “мы”? За стэрном уласнага аўтамабіля — Аляксей Хлястоў, беларускі эстрадны артыст, побач з ім — яго канцэртны дырэктар Руслан Васільеў, на заднім сядзенні — гукарэжысёр кампаніі “Добры гук” Мікіта Трухан ды я, вядучы цыкла “У тур са сваім журналістам” у газеце “Культура”. У Дзяржынску нас сустрае трэці чалавек “каманды Хлястова” — канцэртны менеджер Максім Алешка. І — публіка, якая прыйдзе на сумесны выступ Аляксея ды Іны Афанасьевай. Едзем, каратаем і без таго кароткі шлях гутаркай аб “справах нашых журботных”: калячаем пра вызначную канцэртную дзейнасць айчынных спевакоў. Далучайцеся, яшчэ адно месца ў машыне ёсць...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Дзяржынск — Мінск / Фота аўтара

“Брыгада”: злева направа — Васільеў, Трухан, Алешка, Хлястоў.

Планы выканавы канцэрт

Што выгадна ДК, негатыў да нашых і ці “прыдушвае” суперніцтва

Іна Афанасьева.

У дарэжынскім Доме культуры аўтары рады сустрачы з сапраўдынымі артыстамі.

тры рублі адпрацуў, табе складана, ці што?” Так і жывём”.

У Хлястова наступны механізм узаемадзеяння з магчымай прымаючай арганізацыяй: менеджары спевака сістэматычна маніторыць сітуацыю з сольнікам па краіне, тэлефануюць у перспектывы, з іх пункту гледжання, устаноў культуры, высяляючы, ці ёсць цікаваць да іх “патрона”. Калі такая маецца, менеджары вязджаюць на месца і ўгадняюць усе крокі па правядзенні канцэрта (дзень, час, таймінг, кошт білетаў, размеркаванне прыбытку, рэклама, падтрымка ў СМІ), і кантакты гэтыя (асабістыя, па тэлефоне, праз інтэрнэт) не спыняюцца да гадзіны пачатку выступлення. Меншы працэнт ад вырुकці устаноў бяруць сабе, астатняе — камандзе Хлястова (уключаючы боса) у адпаведнасці з прынятай дамоўленасцю. Асноўныя афішы замаўляюцца ды друкуюцца за сродкі “брыгады” (за іх жа грошы аплываецца расклеіка), дадатковыя (калі спатрэбіцца) — мясцовымі “аргамі”. А яшчэ Аляксеем выплываюцца

аўтарскія адлічэнні стваральнікам песень, падатак з канцэртнай дзейнасці. Страшна падумаць, што ў выніку дастаецца таму, хто нас сёння забавляў. Таму ўсе спекуляцыі на тэму “а чаго гэта ён пад “мінусавую” інструментальную праграму выступае, а не з “жывым” складам?” смешныя. На жаль, такія рэаліі. У жыцці ды за палову верасня Хлястоў даў каля трыццаці канцэртаў (тры з іх разам з Афанасьевай), што яго вельмі радуе. У маі-ліпені ў яго было па 3 — 4 мерапрыемствы ў месці. Добрымі ў плане фінансаў атрымаліся 2013 — 2014 гады, менш удалымі — мінулы. Увогуле, вырашайце: ці лёгкае ды “самавітае” жыццё беларускага артыста.

У апошнія паўтара-два гады заробак канцэртны службы для Аляксея асноўнай крыніцай прыбытку. Паславаўцы карпаратыўнага стала менш, ды і наогул запрашаюць на іх сёння зольшыга кавер-выканаўцаў. Некалькі гадоў таму як “іпшнік” (якім ён з’яўляецца і дагэтуль, адначасова працуючы ў Маладзёжным тэатры эстрады (артыстам-вакаліс-

там вышэйшай катэгорыі), спявак зарэгістраваў прыватнае ўнітарнае прадпрыемства, якое займаецца арганізаваным мерапрыемствам. Аднак у 2013-м з-за не надта высокай рэнтабельнасці дзейнасць яго прыпыніў. Ён іграе ў Сучасным мастацкім тэатры — Пётра ў спектаклі “Вар’яцкі трохкутнік” (для душы і таму што хочацца прывесці на сьце маску драматычнага акцёра). Нядаўна пачаў здымацца ў серыялах — у эпізодах (але не ў ролі камае), аднак распаўсюджвацца аб тым, што гэта ды ў каго гэта, пакуль не спяшаецца. “У свае 40 гадоў я стаў сільны да творчых “авантур”, — смеецца Аляксей.

Трымаўся моцна

...Дырэктар Гарадскага дома культуры Таццяна Чаган абдымае Хлястова ды нагадвае яму, што ў мінулым верасні ён адкрыў творчы сезон устаноў, адкрывае і гэты — юбілейны ў яе гісторыі, 55-ы. Аляксей у гэтым горадзе канцэртнае практычна кожны год і задаволены тым прыемам, які яму аказвае ГДК. Задаволеная артыстам і Таццяна Іванаўна: “касу” ён збірае, да сваёй гастрольнай працы ставіцца адказна. Спявак і дырэктар удакладняюць апошнія нюансы: так, спадарыня Чаган прапануе праілюстраваць выступленні выканаўцаў відэашэрагам і, вядома, атрымавае згод.

Аляксей распываецца: “Чаму ў якасці рэпетыцыйнай бяру “геснароўскую” “Вераніку” (на канцэрце буду яе спяваць)? Яна дазваляе акуратна разгавяць звязкі”. А касяк яго праграмы складаюць правяраны часам шлягеры: “Адкажы мне, чаму...”, “Люблю цябе да вар’яцтва”, “Уварвацца ў неба”. Праз нейкі час Хлястова змяняе на сцене Афанасьеву, якая прыехала ў горад крыху пазней за яго. Надыходзіць яе чарга рэцэпіраваць...

Іна і стартвала “тандэм-вечар”. З першага ж хіта (“Жемчуга”) аншлагавая зала пачынае ёй падпяваць, і такое перыядычнае харавое выкананне затым перакінецца на сц Хлястова. “Сапраўды мужчына”, — прадставіла Афанасьева партнёра, заканчваючы сваю 45-хвілінную праграму, і зоркі “далі” дутэтную песню “Трымай мяне”.

А завяршылася святая двух выканаўцаў “намбр уан” на айчынай поп-сцене на ночце патрыятычнай — у фінале Хлястоў праспяваў гімн Усебеларускага народнага сходу: з крэстаў публіка паднялася. Па ўручаным артыстам кветках мною была зафіксавана нічыя, па апладысментам ды крыках “бравва!” — таксама прыкладна роўнасць. Маленькая дзяўчынка з другога шэрагу больш танчыла ў праходзе пад кампазіцыяй Аляксея, хоць аддаленне Іны па тэмпе ды рытміцы песень было больш дынамічным. Яна шмат гутарыла з залай, мне нават здалося, ледзь перабрала з самаіроніяй. “Афанасьева ж без малага 30 гадоў на прафесійнай эстрадзе, адкуль у нашых мэтраў гэтыя... комплексы, ці што, схаваныя як бы за паўжартамі? Характэрнаваць у самых прыгожых эпізодах свае знешнасць ды голас на публіцы, каб атрымаць ад яе ўхвальную рэакцыю? Няўжо так “суперніцтва” з расійскімі гастролёрамі “прыдушвае”? — спытаў я на зваротным шляху ў Аляксея. “Таме здаюся, — адказаў той. — Мы з Інай сярбруем вельмі даўно. Гэта абсалютна адэкватны, ураўнаважаны чалавек. Так, вельмі прыгожая жанчына, так, у яе шыкоўны голас. Ну, дык чаму праз гэта лішні раз у жартаўлівым тоне не паведзіць публіцы? Ведаеш, нас жа яе эмоцыі ох як сілкуюць. І лепш, натуральна, калі яны станючыя”.

З песень, выкананых Афанасьевай, асабліва адзначу кавер знакамітага “Жураўліка”: ад кананічнай пугачоўскай версіі засталіся мелодыя ды тэкст, а ў новай аранжыроўцы пераважаюць фанк-дэзавыя адценні.

Адрацаваўшы сваю частку, Іна памчалася на аўто ў Мінск. Аляксей ж, ледзь прыйшоўшы ў сябе пасля сваёй, працягласцю амаль у гадзіну, праграмы, саргаваў гарбаты звязкі (“У выканаўцаў пры пастаянных выступах голас падсаджаецца, як у гэтым туры і ў Іны, і ў мяне. Чувеш?..” — Аляксей паглядзіў далонню горла). Затым выйшаў у фэае і яшчэ хвілін 15 фатаграфавалася з усімі ахвотнымі. Паглядзіць спеваком падчас канцэрта, што па яго завяршэнні прыйдзе “фотасесія” з ім, аказалася шмат. Здымаліся сем’ямі і паасобку, бралі аўтаграфы, якія музыкант пакідаў на пласцінках, што правалаліся тут жа (з дзясятка, напэўна, “сышло”).

Хоць праверце...

Што ў чарговы раз паказаў у прыныцце радыё сольны (ну, паўусольны) канцэрт гэтага лірычнага выканаўцы за межамі Мінска? Што насуперак ходкай шматгадовай думцы некаторых журналістаў, музычных крытыкаў ды інтэрнэт-троляў, наш глядач нашу “топавую” сучасную эстраду любіць і негатыву да яе не адчувае. Пацвярдзеннем таму служыць прыём, створаны дзяржынскай публікай артыстам. Чую галасы нязгодных, маўляў, так, чатырыста чалавек, якія захопленыя прымалі выканаўцаў, — гэта велічынна, але выбарка ўжо вельмі рэпрэзентатывная, каб дапусціць такое абгульненне пра любоў і нелюбоў. Праверце, з’ездзішы з якім-небудзь вядомым салічным поп-музыкантам часам шлягеры: “Адкажы мне, чаму...”, “Люблю цябе да вар’яцтва”, “Уварвацца ў неба”. Праз нейкі час Хлястова змяняе на сцене Афанасьеву, якая прыехала ў горад крыху пазней за яго. Надыходзіць яе чарга рэцэпіраваць...

“Падымі мяне, паветраны шар!”: а ў Парыжы...

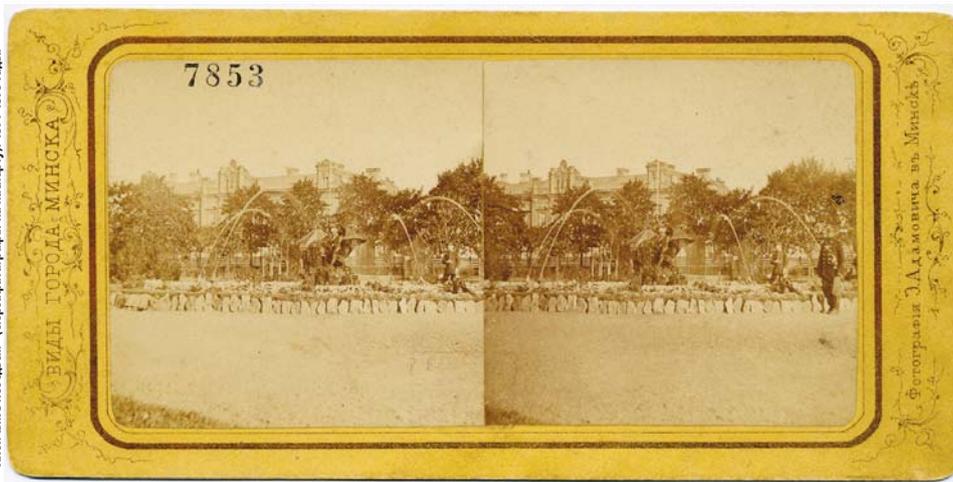
Пачатак творчасці Эмерыка Леапольдавіча Адамовіча вярта адносіць да 1864 — 1865 гадоў.

У гэты час пасля ашаламляльнага поспеху і запатрабаванасці фатаграфіі свет пачаў яе ўсяляк прыхарошваць і паляпшаць. Па-першае, тэхнічны складнік. За кошт новых аптычных схем дзесяціразова павялічылася моца аб'ектываў. Шмат было зроблена і ў якасным вымярэнні святлоадчувальнага слоя. Ад дагератыпа, на якім мы спыніліся ў мінулым аглядзе, і калатыпіі Тальбата фатаграфы сталі ўжываць каладыёныя эмульсіі. А яны ў сваю чаргу дазволілі перайсці да двухступеннага (негатыв-пазітыў) працэсу. Так была вырашана праблема тыражавання фатаграфічнай выявы. Прычым ажыццяўлялася яно практычна без страты ў якасці. Тое быў прарыў: фатаграфія атрымала яшчэ адну важную перавагу перад іншымі выяўленчымі сродкамі.

Мокракаладыёны працэс істотна павысіў святлоадчувальнасць негатыва, што дазволіла фатаграфію пакінуць студыю. Фотаапарат заставаўся яшчэ груэвасткім і нязграбным (яго памеры вызначаліся памерамі негатыва), але новая оптыка і адчувальныя слаі дазвалялі ўжо зрабіць і прыродны, і гарадскі пейзаж. Менавіта ад выявы, ад “малюнка святлом” пачынала сваё жыццё ў рамястве і мастацтве маладая фатаграфія.

Не выключэннем быў і Эмерык Адамовіч. У фатаграфію ён прыйшоў ужо немаладым, але падрыхтаваным у тыпаграфскай справе. Пачынаў на аматарскім узроўні, але вельмі хутка засвоіў і няпросты тэхнічны складнік, і прамудрасці фатаграфічнай выявы. Ён быў сучаснікам такіх піянераў фатаграфіі, як шатландзец Роберт Адамсан і Дэвід Хіл, Сяргей Лявіцкі з Расіі, француз Гаспард Фелікс Турнашон, больш вядомы як Надар. Менавіта апошні ўвайшоў у фатаграфію як наватар, які шмат зрабіў для яе самастойнага развіцця. На зямлі ён рабіў цудоўныя партрэты і пакінуў нам абліччы Дзюма, Манэ, Жорж Санд, Сары Бернар і многіх іншых. А вось у неба яе паветраплавальнік ён у 1862 годзе здзейсніў першыя здымкі Парыжа з паветранага шара. Для гэтага Надар узняў на вышыню фотаапарат і разам з ім усю лабараторыю. Справа ў тым, што мокракаладыёны негатывы захоўваў адчувальнасць толькі застаючыся вільготным. Высахшы, ён губляў свае якасці. А зараз уявіце, як у цесным кошыку паветранага шара Надар размясціў не толькі груэвасткі фотаапарат, але і, накрывшыся палаткай, вырабіў шклянны негатывы. На гравюры Анарэ Дам'е ён выяўлены ў

Эмерык Адамовіч, Аляксандраўскі сквер у Мінску. Фатаграфія “Хлопчык з лебедзем” (сэрэафатаграфія на паперу), 1874–1879 гады.

Адкрыццё Эмерыка

Беларуская фатаграфія. Імёны

Сумесна з Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь “К” працягвае рубрыку, прысвечаную мінуламу беларускай фатаграфіі і яе творцам. Каго і як здымалі фатаграфы на тутэйшых землях у XIX і XX стагоддзях? Пра што нам распавядаюць гэтыя адбіткі? Каго называюць аўтарамі хрстаматыйных фотаздымкаў? Пачынаючы ад XIX стагоддзя, мы будзем знаёміцца з тымі, хто ствараў беларускую фатаграфію на самым пачатку яе становлення і пазней, як высіклі тагачасных майстроў дазваляюць нам казаць сёння пра наляўнасць апошняй у сучаснасці. Рэй у гэтым даследаванні выдчу гісторык і загадчык аддзела пісьмовых і візуальных крыніц музея Надзея Саўчанка, фатаграф і педагог, заслужаны работнік культуры краіны Юрый Васільев і аглядалнік “К” Дар’я Амяльковіч. Усе яны спрабуюць пашырыць погляд на знакамітыя фатаграфіі беларускіх майстроў, правёўшы свае паралелі. Вядома, мы зацікаўлены ў тым, каб удзел у пракцыцы прынялі ўсе, хто неабябавана да фатаграфіі (і, адпаведна, гісторыі, мастацтва). Сёння дэталёва разглядаем постаць Эмерыка Адамовіча.

творчым памкненні, узнесеным над шматлікімі прыземленымі фотамайстэрнямі французскай сталіцы. Здымак Парыжа з вышыні птушынага палёту абляецца увесь свет. Крытыкі убачылі ў ім цалкам новую якасць фатаграфіі — паказваць недаступнае проста му воку.

Але Эмерык Адамовіч жыў і тварыў у Мінску, на тэрыторыі, якая знаходзілася пад вялікім уплывам польскай культуры. Ён пакінуў нам цудоўныя карціны прыроды і побыту на гэтай зямлі, захаваныя ў яго цёпных і ўмелых фотаздымках. І вялікае шчасце, што яны захаваліся і засталіся ў нашым жыцці.

Юрый ВАСІЛЬЕВ

Пошукі Адамовіча: стэрэа-Мінск XIX стагоддзя

Студыя дваранскай Эмерыка Леапольдавіча Адамовіча (1819 — ?) з’яўлялася адной з найранейшых фатаграфічных прастор Мінска.

Дакладная дата адкрыцця майстэрні пакуль што не ўстаноўлена. Магчыма, Эмерык Адамовіч вырашыў цалкам прывясціць свёбе фатаграфічнаму мастацтву ў 1864 — 1865 гады, бо менавіта ў 1864-м ён афіцыйна пакінуў сваю службу ў Мінскай губернскай гімназіі.

Размешчалася майстэрня ва ўласным доме фатографа, што на вуліцы Широкай (сучасная вуліца Куйбышава). Працаваў у ёй сам Эмерык Адамовіч з памочнікамі. У майстэрні меўся адзін апарат. Усё неабходнае для вырабы “фатаграфічных карткаў, партрэтаў і груп рознай велічыні” Адамовіч закупляў у Санкт-Пецярбургу.

Эмерык Леапольдавіч — адзін з першых, хто засвоіў у Мінску стэрэафатаграфію. Здымка рабілася пры дапамозе спецыяльнай камеры з двума аб’ектывамі. Стэрэапары наклеіваліся на кардон і для атрымання эфекту аб’ёму змяшчаліся ў спецыяльны апарат. Асноўную масу сюжэтаў для стэрэафотаздымкаў складалі віды Мінска.

Цікава, што па сваёй адукацыі Эмерык Адамовіч быў мастаком. Пасля заканчэння Акадэміі мастацтваў у Санкт-Пецярбургу ён атрымаў пасведчанне выкладчыка малявання і чыстапісання. Працаваў у Бабыўскім 5-класным дваранскім павятовам вучылішчы (з 1840 года), з 1844-га — у Дынабургскай гімназіі (сучасны Даўгаўпіліс, Латвія), а потым, у 1851 г., вярнуўся ў родны Мінск і стаў выкладчыкам малявання ў Мінскай губернскай гімназіі, у якой калісьці вучыўся сам. У гісторыі фатаграфіі шырока вядомыя факты, калі мастакі з акадэмічнай адукацыяй засвоі-

валі святлопіс і становіліся вядомымі менавіта як фатографы. Сярод слаўных майстроў святлопісу, выпускнікоў Акадэміі, можна назваць Андрэя Дэн’ера, Лаўра Плахава, Васіля Карыка, Андрэя Карэліна.

У 1879-м (і да закрыцця студыі ў 1894 годзе) правы ўласнасці пераходзяць да жонкі фатографа Жазэфіны (у дзявоцтве Шрэтар). У гэтым жа самым доме па Широкай вуліцы працаваў друкарскі завод Адамовічаў, які спецыялізаваўся на вырабе тэтыкетак для тытунёвай фабрыкі, бланкаў атэстаў для Мінскай гімназіі, геаграфічных карт, нот і іншай друкарскай прадукцыі, а таксама жывапіснай майстэрня Ягора Зотава, што вырабляла абразы.

Адзін з сыноў Эмерыка Адамовіча — Багуслаў (1870 — 1944) — стаў знакамітым польскім паэтам, пісьменнікам, мастаком.

Надзея САЎЧАНКА

Атракцыён на ўсе часы: пакуль усё не змянілася...

“Віды горада Мінска” — перад намі візуальныя атракцыён, які прапаноўваў сваёй шануюнай кліентуры Эмерык Адамовіч. Вопыты стэрэафатаграфіі, заснаванай на спалучэнні двух выяваў, як бачым, ужо ў 1870-ых сустракаліся ў Мінску, карыстаючыся папулярнасцю. І гэты тым больш цікава, што і сёння захопленне 3D-карцінкай цалкам актуальнае.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Але тады ў сярэдзіне XIX стагоддзя неразбалаваны глядач шукаў у “аб’ёмных выявах” трохі іншае. Так, той самы эфект відовішча, сам момант спалучэння дзвюх карцінак для кожнага вока, якое ў выніку нараджае адзін план, панараму, якая ўражае глыбі-

нёй, — застаўся. Але сёння ў сваім памкненні убачыць тое, што недасяжна, чалавечтва крочыла далей. На досвітку індустрыяльнай эпохі фатографы захоўвалі на плёнцы ўсё больш віды экзатычных краін, таму выпраўляліся этнографы і падарожнікі, не абыходзіліся без падобных доказаў іх прабыцця ў самых неверагодных кутках. Сёння ж кінематаграфісты, карыстаючыся ў фільмах 3D-тэхналогіяй, сягаюць далей. Зямлі ўжо замала. “Аватар” Джэймса Кэмерана заваражыў маляўнічым светам іншай планеты, а да прыкладу, “Гравітацыя” Альфонса Куарона паспрабавала “прыватывазаць” вокам — візуалізаваць — прастору бясконага космасу. Можна выказаць здагадку, што для чалавека XXI стагоддзя на планеце Зямля ўжо не засталася тых месцаў, дзе ён не пабываў.

Але напрыканцы XIX стагоддзя ўсё было іншак. Стэрэа — тое была яе спроба паказаць маляўнічыя віды і насельніку далёкіх краёў, штошчы незвычайнае і новае, так і банальна пахваліцца слаўнасцямі ўласнага горада. Асабліва фатографуваў захоплены пейзажы з эфектамі — вада, агонь, пара. І таму выходзяць на сцэну, у тым ліку, урбаністычныя “рэпартажы”: від паравоза, які рухаецца па рэйках, цалкам мог патрапіць у лік сюжэтаў стэрэафатографу канца XIX — пачатку XX стагоддзя. На пачатку ж наступнага, XX-га, стэрэафота ўжо рабіліся нават з парадаў тэхнікі і будаўніцтва чыгунак, заводаў, адлюстроўваючы працэс індустрыялізацыі і мілітарызцыі. Аднак стэрэа канца XIX стагоддзя яшчэ захоўвала гэты шчыры позірк на свет як на кнігу з маляўнічымі карцінкамі і няспешным жыццём, у якое ўваходзіць штошчы пакуль нязвяданае.

На тым жа фотаздымку Адамовіча — фантан “Хлопчык, які гуляе з лебедзем” у Аляксандраўскім скверы, які — о, цуд! — да-

жыў да сёння, ёсць прыкметы гэтага часу, калі прагрэс яшчэ падаецца гэтым вялікім абяцаннем, а не пагрозаю старо-му свету.

Трошкі гісторыі. Сквер, які, дарэчы, названы ў гонар Аляксандра Неўскага, быў закладзены ў 1836 годзе па ініцыятыве гарадскога галавы Леапольда Дзюпаца. Уласна фантан з культурай скульптурай пабудавалі пазней — у 1874 годзе, і яго адкрыццё было прымеркавана да адкрыцця гарадскога вадаправода. Аўтарам кампазіцыі, якая сёння ў маладзёжным асяродку завецца “Панікоўскі з гуссо”, лічыцца берлінскі скульптар Эадор Калідэ. Па адной з версій, ён зрабіў гэты твор для выставы ў Лондане, і там скульптура мела такі гучны поспех, што аўтар тут жа атрымаў мноства замоў на выраб копіяў “Хлопчыка...”, здольнага ўпісацца ў ансамблі разнастайных рэзідэнцый і паркаў. Адна з гэтых копіяў, лічыцца, і была замовлена Мінскам.

Але вернемся да выявы. На здымку Адамовіч захаваў, з аднаго боку, знакавае — публічнае — месца для Мінска: сквер карыстаўся попытам у гараджан як адмысловая прастора для свецкага шпальцыру і адпачынку. Па-другое, фатограф прадэманстраваў і адно з “цудоў” прагрэсу — першы гарадскі фантан, які ўзнімаў прэстыж Мінска як горада з развітай інфраструктурай. Па-трэцяе, калі далучыць рух вады, якая стварала гэты эффект атракцыёна, думаю, Адамовічу ўдалося не проста выявіць “трэндны” час у месца, але дамагчыся візуальнай прывабнасці выявы. Мяркую, жаданне набыць гэту шпальцу з’явілася ў той час у многіх мінчан. Таксама не варта забывацца на сацыяльна-папярочнае становішча: Мінск у той час з’яўляўся горадам, які ўваходзіў у склад Паўночна-Заходняга краю, а значыць, патэнцыяльным пакупніком выявы становіліся жыхары ўсёй імперыі, якія цікавіліся “гарадамі і весямі” краіны. Фота не выключала сваёй прыцягальнасці і для каланіяльнага погляду на прыгожую выяву пейзажу як на аб’ект валоадання. Усе прыкметы часу навідавоку, пры тым, што мы ніяк не можам адмовіць гэтай стэрэапары ў радасці для вачэй.

Далей стэрэафатаграфія на мяжы стагоддзяў пачала выкарыстоўвацца як падстава для разгывання сямейных, сяброўскіх гульні, тэатральных сцэнак, потым яна пасябрала з эротыкай, — гэтыя паве-вы мусілі быць закрэплены ў беларускае грамадства, і прыклады такога выкарыстання стэрэа, мяркую, таксама недзе ёсць.

Аднак на прыкладзе вопытаў Адамовіча стэрэафатаграфія яшчэ трымае сяця “нвыннага” атракцыёна, які абяцае стрэчку з рухам вады, прыгошым відам і горадам, які жыве і развіваецца.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.".
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. ХХ стст.".
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. ХХІ стст.".
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. ХХІ стст.".
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — ХХ стст.".
■ "Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў ХХ стагоддзя".

- Выстава твораў рускага жывапісу XIX—XX стагоддзяў са збору райскага калекцыянера Аляксандра Валадчынскага — да 6 лютага 2017-га.
■ Выстава "Некалькі слоў пра пастэль" Ларысы Журавовіч — да 7 лістапада.
■ Выстава "Свет нябесны на зямлі" (творы царкоўнага мастацтва XVII — ХХІ стст.) — да 30 студзеня 2017-га.
■ Выстава "Мастацтва будызму" з фондаў Дзяржаўнага Эрмітажу — да 9 лістапада.
■ Восенскі лекцыйны "Анталогія незмянога" (аўтарскія лекцыі аб культурных аспектах хрысціянства і будызму) — кожную сераду да 16 лістапада. Пачатак а 19-й. Філіялы музея

- МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
■ Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Беларуская лялька" з фондаў клуба фальклорнай і народнай лялькі "Папараць-кветка".
■ Кожную суботу ў 12.00 — майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве пакоў, салмакалляценні і роспісе ляк.

- НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.
■ Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
■ Выставы:
■ Выставачны праект "Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля".
■ Выстава "Прыватная калекцыя" вядомага расійскага фотамастака Кацярыны Раж-

дэжвэнскай (Масква) — да 30 кастрычніка.
■ Выстава "PaVetra. Водар роднага краю" — да 23 кастрычніка.
■ Акцыя "Воляне піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
■ Інтэрактыўны праект "Лазеры лабірынт" — да 30 кастрычніка.
■ Філіялы музея
■ ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Экспазіцыі:
■ "Мінск губернска ў канцы XIX — на пачатку ХХ стст.".
■ "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езду РСДРП".
■ Выстава ўнікальных рэалістычных фігур "Свет старажытных людзей" — да 4 снежня.

■ МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Штаветктарнасьць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".
■ Выстава "Перадвыбарны плакат Беларусі. Мінчулае і сучаснасьць" — да 8 кастрычніка.

■ МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
■ Экспазіцыі:
■ "Геалягія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тыл лесу і насельнікі змяншаючага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Персанальная фотавыстава Аляксандры Пяхота "Падарожжа дадому" — да 9 кастрычніка.

■ г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Шумлівае пярнатае вясёлка" — да 13 сакавіка 2017-га.
■ г. Мінск, вул. Казіцца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Незвычайны атракцыён "Стужкавы лабірынт" — да 31 снежня.
■ Выстава "Усё жыццё ў адным ровары" — да 14 лістапада.
■ Выстава "Сафары парк".
■ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

■ Пастаянныя экспазіцыі:
■ Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.".
■ "Беларуская музычная культура ХХ ст.".
■ "Тэатральная культура Беларусі ХХ ст.".
■ Выставы:
■ Фотавыстава "Выварат" (праект Ганны Кандрэцэвай і Ганны Семянко) — да 30 кастрычніка.

■ ГАСЦЁЎНА УПАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Майстар-класы:
■ Дзюкаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Выставы:
■ "Займальная геаграфія" — да 31 кастрычніка.

■ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Святрдола, 4. Тэл.: 327 10 75.
■ Экспазіцыі:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
■ Выстава "Вянок" — да 9 кастрычніка.
■ Выстава аўтарскіх галаўных убораў "Капалюшны вернісаж-2016" — з 13 да 30 кастрычніка.

■ БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
■ Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава серыі карцін "Лічы на срэцы" Героя Беларусі, народнага мастака СССР і Беларусі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны Міхаіла Савіцкага — да 29 кастрычніка.
■ Выстава "Беларусы ў І Польскім корпусе. Невядомыя старонкі Другой сусветнай вайны" — да 13 кастрычніка.

■ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01570) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
■ Палацвы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ ЗАМКВАЯ КОМПЛЕКС "MIP" г.п. Мір, Карліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя
■ Выстава "На варце. 3 гісторыі формыв СССР" — да 15 студзеня 2017-га.

■ ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
■ Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект "Крочым у школу разам з Коласам".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вішшаванне ад музея, фотасесія "У дзень

■ вяселля — у музей!".
■ Музейная творчая майстарня.

■ ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
■ Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Акцыі:
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вачоркі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Фотавыстава Міхаса Міцкевіча "Мільяны вобразы" — да 15 кастрычніка.

■ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
■ ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШАМАЛЯЎА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шамалёва".
■ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

■ Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома "Мінск губернскай Шляхецкай побыт".
■ Выстава жывапісу і скульптуры "Сустрэча выпускнікоў" — да 9 кастрычніка.
■ МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Экспазіцыі:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ ФІЛІЭЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

■ Экспазіцыі:
■ "Кона часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. ХХ стст.
■ Выстава "Мастацыя палотны" "Мінскае палатно-Пакроў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).
■ ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірвы і Мядоўзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
■ Экспазіцыі:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі жукавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку ХХ стст.).
■ Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

■ АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МСТА" г. Мінск, вул. Герцана, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава жывапісу "Тэлефонная размова" Андрэя Якубава і Тамары Шлест — да 16 кастрычніка.
■ АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ г. Мінск, вул. Кірвы і Мядоўзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Выставачна-адукацыйны праект "Па слядах мамантаў" — да 15 студзеня 2017-га.

■ ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВАЯ АНСАМБЛЬ г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

■ Цэнтральная частка палаца
■ Экспазіцыі:
■ "Культурныя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Чыровная гасцёўна".
■ "Зала ўрачыстых прыёмў".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны" (археалагічная экспазіцыя).
■ "Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку ХХ стст.".
■ "Свет прыроды" (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёлыны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
■ "Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея" (у ёй рамках — выстава "Эпоха гігантаў: таямніца рэканструкцыі набярэжнай ракі Сож").
■ Выставы:
■ Выстава "Біблейскія і міфалагічныя сюжэты ў заходнеўрапейскім мастацтве XVII — XIX стст." (творы жывапісу, скульптуры і графікі з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь) — да 13 лістапада.
■ Выстава "Відавочнае і неверагоднае: оптыка" (30 унікальных экспанатаў з Цэнтра навукі Каперніка ў Польшчы) — да 30 кастрычніка.
■ Выстава "Атлантыда. Мігальвія скарбы Ёнагуні" — да 9 кастрычніка.
■ Выстава "Гісторыя адной капляюшыцы" (прадстаўлены больш за 100 галаўных убораў ручной работы розных стыляў і эпох) — да 13 лістапада.
■ Выстава плакату Рышарда Каі "Плакаты вельмі польскія" (праект арганізаваны пры садзейнічанні Польскага інстытута ў Мінску) — да 30 кастрычніка.

■ Вежа палаца
■ Экспазіцыі:
■ "Упадальнікі Гомельскага палаца Румянцавы і Паскевічы".
■ Выставы:
■ Міні-выстава да 95-годдзя з дня нараджэння беларускага мастака Мікалая Паланькова.
■ Выстава "Эпоха гігантаў: таямніца рэканструкцыі набярэжнай ракі Сож" — да 31 снежня.
■ Паўночнае крыло палаца
■ Экспазіцыі:
■ "Zootegra".
■ Выставы:
■ Выстава экзатычных жывёл.
■ Зімовы сад

■ "Свет субтрапных рас-

■ лін і жывёл".
■ Вежа агляду.
■ Спачывальня князёў Паскевічаў.
■ Інтэрактыўны праект для школьнікаў "Вялікі музей для цікаўных сяброў".

■ ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытыя пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пневматычны цір.
■ "Музей крміналістыкі".
■ Выстава "І памяць сэрца гаворыць".
■ Выстава "Мы ўспомнім зноў мінулыя вайны...".
■ Выстава "Збор для моцных духам".

■ ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 50 50 64.

■ Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
■ Выставы:
■ Выстава "Майстарня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера".
■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валанціна Таўлая.
■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку ХХ стст.".
■ Музейна-вобразная зала "Хрушоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскія жылыя побыт".
■ Выстава "Мые мая ліра нанова!", прымаркваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

■ ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2-68-96
■ Экспазіцыя "Пад адрывым небам праз стагоддзі" ("Карэнае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларусыя татары").
■ Выставы "Страчаная спадчына лярэйскай культуры", "Мой край не мінула вайна".
■ Выстава Марыі Васюкевіч "Дамініанта майго жыцця... Родныя рэчы".
■ Прадстаўленні лялечнага тэатра "Батлейка".

■ ГАЛЕРЭІ
■ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Фотавыстава "Браслаўскія зоры" — да 10 кастрычніка.
■ ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстава-продаж сучаснага мастацтва "Восенскі салон з Белгаспрамбанкам" — да 30 кастрычніка.

■ НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 8 — "Аіда" (опера ў 4-х дзеях) Дж.Вердзі.
■ 9 — "Чыпаліна" (опера ў 3-х дзеях) К.Хачатуряна. Пачатак аб 11-й.
■ 9 — "Іяланта" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ 11 — "Спартак" (балет у 3-х дзеях) А.Хачатуряна.
■ 12 — "Макбет" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.
■ 13, 14 — "Шчаўкунок, або Ялчэ

■ адна калядная гісторыя" (балет ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ 13 — Канцэрт "У рытме вальса" (камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ 15 — "Лятучы Галандзец" (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера.

■ БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
■ 11 — "Блакитная камя" (міюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбург.
■ 13 — "Вяселле ў Малінаўцы" (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Б.Аляксандрава.

■ 14 — "Мэры Попінс" (шоу-міюзікл ў 2-х дзеях) М.Дунаеўскага. Прэм'ера.
■ 15 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" (міюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) Г.Гладкова. Пачатак аб 11-й.
■ 15 — "Клеопатра" (балет ў 2-х дзеях) Л.Шайдулавай. Прэм'ера.
■ Гастролі Смаленскага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя А.С.Пушкіна
■ 8 — "Пунсова кветачка" (музычны спектакль па матывах казкі С.Аксакава). Пачатак аб 11-й.
■ 8 — "Занадта жанаты таксіст" (камедыя) Р.Куні. Пачатак а 18-й.
■ 9 — "Папалюшка" (казка

■ ў 2-х дзеях) Я.Шварца. Пачатак аб 11-й.
■ 9 — "Тата ў павуціні (Занадта жанаты таксіст-2)" (камедыя) Р.Куні. Пачатак а 18-й.

■ ЗАСЛУЖАНЫ БЕЛАРУСЬСЬКІ РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТЫРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 8 — "Адамавы жарты" (камедыя паводле твораў Ф.Аляхновіча і Л.Родзевіча).
■ 9 — "Партрэт" (трагіфарм паводле апавесці М.Тоголя). Прэм'ера.
■ 12 — "Ціхі шпэт сыходзячых крокаў" (сон у 2-х дзеях)

■ Д.Багаслаўскага.
■ 13 — "Адэль" (гісторыя каханна) Я.Таганова.
■ 14 — "Фінт-Круаўз" (дзе сучасныя казкі) Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
■ 15 — "Мабыць?" (спектакль-даслед-ваанне) А.Марчанкі.

■ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 8 — "Бука" М.Супоніна. Пачатак аб 11-й.
■ 9 — "Жыў-буў Заяц" М.Шувалова. Пачатак аб 11-й.
■ 15 — "Церам-церамок" С.Маршак. Пачатак аб 11-й.